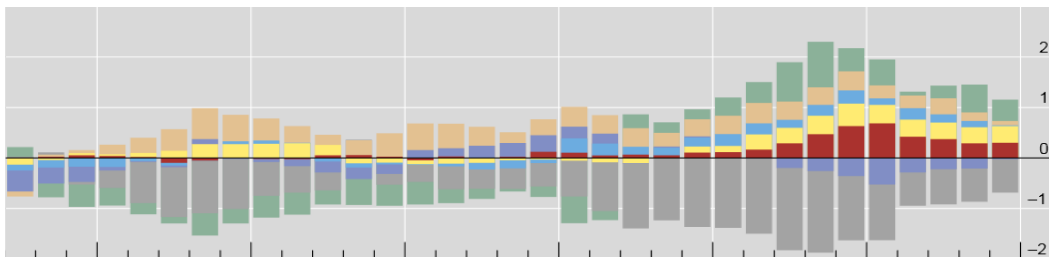

Εξελίξεις του Ελληνικού Εμπορικού Ισοζυγίου την τελευταία δεκαπενταετία: 2000-2015

Πτυχιακή εργασία των φοιτητριών:

Επιμέλεια : Πισσαδάκη Ευδοκία Α.Μ. 4128

Χατζάκη Καλλιόπη Α.Μ. 4184

Επιβλέπων Καθηγητής: Θωμαΐδης Κλεάνθης

Ηράκλειο, 2017

Copyright © Πισσαδάκη Ευδοκία, Χατζάκη Καλλιόπη ,2016

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Κρήτης δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του τμήματος.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ολοκληρώνοντας την προσπάθεια μας, θα ήταν σκόπιμο να ευχαριστήσουμε όλους όσους στάθηκαν δίπλα μας για την επίτευξη της εργασίας μας.

Αρχικά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον κ. Θωμαΐδη Κλεάνθη, ο οποίος μέσω των πολύτιμων συμβουλών του και των εύστοχων παρατηρήσεων του στάθηκε δίπλα μας σε οποιαδήποτε απορία και πρόβλημα είχαμε.

Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία για την άμεση εξυπηρέτησή της στα δεδομένα τα οποία μας παρείχε.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την οικογένεια μας και τους φίλους μας που μας στήριξαν σε αυτή μας την προσπάθεια και να ευχαριστήσουμε ο ένας τον άλλον για την ανέχεια και την στήριξη.

Περίληψη

Η παρούσα ερευνητική εργασία διαπραγματεύεται το Εμπορικό Ισοζύγιο της Ελλάδας την τελευταία δεκαπενταετία, συγκεκριμένα από το έτος 2000- 2015. Σκοπός είναι να αναλυθούν τα κυριότερα στοιχεία που το αποτελούν ώστε δοθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα της διακύμανσης του σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Η διεξαγωγή αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων προήλθε από τα οικονομικά στοιχεία που παρείχε η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, καθώς και η εξαγωγή πληροφοριών παρουσιάστηκε με επεξεργασία δεδομένων λογιστικών φύλλων του Microsoft Excel.

Η έρευνα ολοκληρώνεται σε δύο μέρη, το Θεωρητικό και το Ερευνητικό.

Στο Θεωρητικό μέρος συμπεριλαμβάνονται τρία κεφάλαια :

Στο πρώτο κεφάλαιο δίνονται ορισμοί για το ισοζύγιο και μεγέθη που σχετίζονται με αυτό.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι μεγαλύτερη κλάδοι της ελληνικής οικονομίας.

Στο ερευνητικό μέρος συμπεριλαμβάνονται :

Τα αποτελέσματα της έρευνας, τα Συμπεράσματα της έρευνας και η Βιβλιογραφία.

Summary

The current research paper negotiates the commercial balance in Greece in the last fifteen years, particularly since the year 2000- 2015. The main purpose is to analyze the main elements that needs, in order to give a complete picture of the variation of a particular time period.

The conducting results and the conclusions are derived from the financial data provided by the Greek Statistical Service, as well as the export of information presented by editing the Microsoft Excel spreadsheet data.

This research is composed in two parts, the theoretical and research.

The Theoretical part includes three chapters:

The first chapter provides definitions for the balance and sizes associated with it.

The second chapter gives an historical overview.

The third chapter analyzes the largest sectors of the Greek economy.

The research part includes:

The results of the survey, the conclusions of the investigation and the Bibliography.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
Περίληψη.....	4
Summary.....	5
Περιεχόμενα.....	6
Εισαγωγή	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	9
1.1 Ορισμός Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών	9
1.2 Περίπτωση ανισορροπίας στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.....	11
1.3 Σχέση δημοσιονομικού ελλείμματος και ελλείμματος του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (το δίδυμο έλλειμμα).....	11
1.4 Ορισμός του Εμπορικού Ισοζυγίου	13
1.5 Η έννοια του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Οικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα περιόδου 2000-2015	14
2.1 Περίοδος 2000-2005.....	14
2.2 Περίοδος 2006-2010.....	16
2.3 Περίοδος 2011-2015.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ανάλυση κλάδων ελληνικής οικονομίας	20
3.1 Πρώτες ύλες μη βρώσιμες εκτός από καύσιμα.....	22
3.2 Ορυκτά καύσιμα, λιπαντικά κ.λπ.....	23
3.3 Έλαια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης	24
3.4 Διάφορα βιομηχανικά είδη.....	24
3.5 Μηχανήματα και υλικό μεταφορών.....	24
3.6 Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτη ύλη.....	25
3.7 Χημικά προϊόντα	25
3.8 Ποτά και καπνός	26
3.9 Τρόφιμα και ζώντα ζώα.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός Εμπορικού Ισοζυγίου ανά κλάδο για την περίοδο 2000-2015.....	28
4.1 Πρώτες ύλες μη βρώσιμες εκτός από καύσιμα.....	29

4.2 Ορυκτά καύσιμα, λιπαντικά κ.λπ.	31
4.3 Έλαια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης	33
4.4 Διάφορα βιομηχανικά είδη.....	35
4.5 Μηχανήματα και υλικό μεταφορών.....	38
4.6 Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτη ύλη.....	40
4.7 Χημικά προϊόντα	41
4.8 Είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	44
4.9 Ποτά και καπνός	46
4.10 Τρόφιμα και ζώα ζώα.....	48
4.11 Το Εμπορικό Ισοζύγιο 2000-2015.....	51
Συμπεράσματα	53
Επίλογος	56
Βιβλιογραφία	57
Ελληνική	57
Ιστοσελίδες	58

Εισαγωγή

Στη παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί να αναλυθεί η διαχρονική εξέλιξη του Εμπορικού Ισοζυγίου της Ελλάδας την τελευταία δεκαπενταετία, δηλαδή μετά την ένταξη της στη ζώνη του ευρώ. Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών αποτελεί έναν επιμέρους λογαριασμό του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών. Αφού τεθεί στη βάση ως εθνικός λογαριασμός, θα σχολιαστεί η σημασία του στην ελληνική οικονομία. Ακόμη με τη βοήθεια γραφημάτων, στατιστικών και όχι μόνο στοιχείων θα αναλυθεί η διαχρονική εξέλιξη του Εμπορικού Ισοζυγίου.

Αρχικά θα οριστεί το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών ενώ έπειτα θα αποσαφηνιστεί η έννοια εμπορικού ισοζυγίου και ορισμένοι παράγοντες όπου το επηρεάζουν.

Επίσης, θα γίνει λόγος για το Εμπορικό Ισοζύγιο της Ελλάδας κατά τη περίοδο 2000-2015 και η σημασία του μετά την ένταξη στην Ευρωζώνη και οι οικονομικές συνθήκες που επικράτησαν. Επιπλέον θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν οι δέκα σημαντικότεροι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας όπως οι πρώτες ύλες ,τα ορυκτά καύσιμα ,τα βιομηχανικά είδη ,τα ποτά και ο καπνός και αλλά.

Κλείνοντας θα παρουσιαστεί διαγραμματική απεικόνιση για τον κάθε κλάδο της ελληνικής οικονομίας ξεχωριστά, τα οποία οδηγούν στα τελικά συμπεράσματα της πορείας του Εμπορικού Ισοζυγίου.

Νοέμβριος 2016

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 Ορισμός Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών

Η θεωρητική οπτική

Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών είναι μέρος ενός άλλου εθνικού λογαριασμού, αυτού του Ισοζυγίου Πληρωμών. Αρχικά λοιπόν, πρέπει να οριστεί και να αποσαφηνιστεί το Ισοζύγιο Πληρωμών για να κατανοηθεί καλύτερα ο εν λόγω λογαριασμός αλλά κυρίως να γίνει αντιληπτό το αίτιο της σημασίας του.

Έτσι λοιπόν, το Ισοζύγιο Πληρωμών ορίζεται ως:

- ένας λογαριασμός των οικονομικών συναλλαγών κάθε χώρας με τις υπόλοιπες, όπου καταγράφονται όλες οι συναλλαγές μίας χώρας με τον υπόλοιπο κόσμο. Στις συναλλαγές αυτές συμπεριλαμβάνονται όλες οι αγοραπωλησίες αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίου κάθε χώρας μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (συνήθως ένα έτος).

Πιο αναλυτικά, το Ισοζύγιο Πληρωμών αποτελείται από τρεις βασικούς επί μέρους λογαριασμούς:

- το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (CA, από το Current Account),
- το Ισοζύγιο Κεφαλαίου (KA)
- το Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών (ΔOR)

όπου OR: Official Reserves και Δ : μεταβολή

Το άθροισμα των τριών βασικών επιμέρους λογαριασμών πρέπει να είναι 0 σε κάθε περίοδο.

Από τα παραπάνω διαφαίνεται πως το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών είναι ένας, αν όχι ο πιο σημαντικός, λογαριασμός για κάθε κράτος.

Συγκεκριμένα αποτελείται από τα εξής στοιχεία:

- Εμπορικό Ισοζύγιο: εδώ καταγράφονται οι εισπράξεις και πληρωμές από εξαγωγές και εισαγωγές, αγαθών. Οι εξαγωγές θεωρούνται κύρια πηγή εισροής

συναλλάγματος μιας χώρας ενώ οι εισαγωγές απορροφούν μεγάλο ποσοστό του. Το εμπορικό ισοζύγιο μπορεί να έχει θετικό ή αρνητικό υπόλοιπο.

➤ **Ισοζύγιο Άδηλων Πόρων:** καταγράφονται οι εισπράξεις και οι πληρωμές από ανταλλαγή υπηρεσιών ανάμεσα σε διάφορες χώρες όπως, μεταφορικές, τραπεζικές, ναυτιλιακές, ασφαλιστικές υπηρεσίες κ.λπ. Ακόμα, περιλαμβάνονται οι πληρωμές μερισμάτων και κερδών από επενδύσεις στο εξωτερικό. το ισοζύγιο Άδηλων Πόρων έχει αντικατασταθεί από τρεις επί μέρους λογαριασμούς:

1. το Ισοζύγιο Υπηρεσιών,
2. το Ισοζύγιο Εισοδημάτων
3. το Ισοζύγιο Τρεχουσών Μεταβιβάσεων.

➤ **Ισοζύγιο Μονομερών Παροχών:** καταγράφονται οι μονομερής παροχές ιδιωτών, κρατικών υπηρεσιών και διεθνών ιδρυμάτων. Δεν αντιπροσωπεύει χρηματικές πληρωμές και εισπράξεις για την παροχή υπηρεσιών.

Παρακάτω θα αναλυθεί διεξοδικά ο ρόλος και η σημαντικότητα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών στα ελληνικά δεδομένα, όμως κρίνεται αναγκαίο να δοθεί η γενική θεωρητική του διάσταση καθότι επηρεάζει δραστικά αρκετές οικονομικές μεταβλητές σε μακροοικονομικό κυρίως επίπεδο. Συνοπτικά από τη μακροοικονομική θεωρία το Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών είναι ένα κρίσιμο μέγεθος διότι:

1. δείχνει την οικονομική δύναμη της χώρας σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο,
2. επηρεάζει τις διακυμάνσεις του Εθνικού Εισοδήματος (Y)

Η παρακάτω ταυτότητα δείχνει καθαρά γιατί το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (CA) είναι ανάλογο με το Εθνικό Εισόδημα μιας χώρας (Y):

$$Y = C + I + G + CA \quad (1)$$

όπου C: Η κατανάλωση

I: Οι επενδύσεις

G: Κρατικές Δαπάνες

Έτσι, ένα πλεόνασμα του CA επηρεάζει θετικά την οικονομική δραστηριότητα της χώρας. Αντίθετα, ένα έλλειμμα του CA επιδρά αρνητικά στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας.

3. δείχνει κατά πόσο η οικονομία της χώρας μπορεί να λειτουργεί χωρίς δανεισμό από το εξωτερικό.

1.2 Περίπτωση ανισορροπίας στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Με τον όρο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αντικατοπτρίζονται τα έσοδα των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών των εξαγωγών, αφαιρώντας τις αντίστοιχες πληρωμές που γίνονται στα ξένα κράτη από την εγχώρια οικονομία.

Στην περίπτωση που το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι θετικό, η χώρα έχει πλεόνασμα ενώ στην περίπτωση όπου το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι αρνητικό υπάρχει έλλειμμα.

Όταν το $CA < 0$ τότε από τη σχέση (1) υπάρχει μία πολύ σημαντική επίπτωση στην οικονομία μιας χώρας. Πιο συγκεκριμένα η ταυτότητα της συνολικής ζήτησης (1) μπορεί να γραφεί και ως εξής:

$$CA = Y - (C + I + G) \quad (2)$$

Υπό τη συνθήκη $CA < 0$, αυτό σημαίνει πως η χώρα μπορεί να δαπανά εισόδημα μεγαλύτερης αξίας από την αξία του συνολικού προϊόντος που παράγει. Αυτό οφείλεται στο πρόβλημα της υπερκατανάλωσης, με αποτέλεσμα, η χώρα να μην μπορεί να καλύψει τις δαπάνες της σε καταναλωτικά αγαθά και να “καταφεύγει” σε δανεισμό. Με άλλα λόγια η χώρα εισάγει τρέχουσα κατανάλωση που χρηματοδοτείται με καθαρό δανεισμό από το εξωτερικό, ενώ παράλληλα θα πρέπει να αποπληρώσει το δανεισμό μακροπρόθεσμα. Έτσι η αυξημένη τρέχουσα κατανάλωση επιβαρύνει την μελλοντική κατανάλωση.

1.3 Σχέση δημοσιονομικού ελλείμματος και ελλείμματος του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (το δίδυμο έλλειμμα)

Η θεωρητική σχέση που διέπει αυτά τα δύο σημαντικά οικονομικά μεγέθη που μάστιζαν επί μεγάλα χρονικά διαστήματα πολλές χώρες ανά τον κόσμο αλλά κυρίως τη δική μας χώρα, μπορεί με το πιο απλό και καθαρό τρόπο να φανεί από τις παρακάτω σχέσεις. Είναι ζωτικής σημασίας να διατυπωθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα και να βρεθεί πως αλληλοεπιδρά πάνω στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.

Πιο συγκεκριμένα ισχύουν τα εξής:

$$S = I + CA \quad (4)$$

$$S = S_p + S_g = S_p + (T-G) \quad (5)$$

όπου S_p : Η ιδιωτική Αποταμίευση

S_g : Η κρατική Αποταμίευση

T : Οι φόροι (συνολικά)

G : κρατικές Δαπάνες (συνολικά)

Το δημοσιονομικό έλλειμμα ορίζεται αλγεβρικά ως: $G-T$:

Έτσι λοιπόν, από τις σχέσεις (4) και (5) εύκολα, με μερικές πράξεις, προκύπτει η παρακάτω σχέση η οποία θα βοηθήσει στην ερμηνεία των δύο εν λόγω μεγεθών όπου εξετάζεται στη παρούσα φάση.

$$CA = S_p - I - (G-T) \quad (6)$$

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, όταν αυξάνεται το δημοσιονομικό έλλειμμα, ήτοι $(G-T)$, μειώνεται το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, ήτοι CA , όταν όλα τα άλλα είναι σταθερά. Αυτό το φαινόμενο χαρακτηρίζεται ως δίδυμο έλλειμμα, κάτι το οποίο φέρνει τα δημοσιονομικά μεγέθη μιας χώρας σε μεγάλη δυσπραγία, καθώς δε μπορεί να χρηματοδοτηθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα, το οποίο αυξάνεται, αλλά και μειώνεται και το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.

Όμως μια εναλλακτική έκβαση μπορεί να λάβει χώρα. Παραδείγματος χάρη, να υπάρχει ισόποση αύξηση των επενδύσεων, (I) , με αυτή της αύξησης του δημοσιονομικού ελλείμματος, $G-T$, έτσι ώστε το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών να μείνει τελικά αμετάβλητο (δεδομένου ότι οι ιδιωτικές αποταμιεύσεις έμειναν σταθερές).

Επίσης, μια πιθανή εκδοχή μπορεί να συμβεί. Οι ιδιωτικές αποταμιεύσεις (S_p) να αυξηθούν ισόποσα με αυτή της αύξησης του δημοσιονομικού ελλείμματος, $G-T$, ούτως ώστε το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών να μείνει αμετάβλητο (δεδομένου ότι οι συνολικές επενδύσεις έμειναν σταθερές).

1.4 Ορισμός του Εμπορικού Ισοζυγίου

Ο λογαριασμός του Εμπορικού Ισοζυγίου είναι η διαφορά ανάμεσα στις εισαγωγές και στις εξαγωγές όπου έχει μία χώρα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Το εμπορικό ισοζύγιο είναι το σημαντικότερο στοιχείο του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, χρησιμοποιείται ως στατιστικό εργαλείο για την κατανόηση της ανταγωνιστικότητας όπου υπάρχει στην οικονομία μιας χώρας σε σχέση με το διεθνές εμπόριο .

Το εμπορικό ισοζύγιο επηρεάζεται από όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν το διεθνές εμπόριο. Ορισμένοι παράγοντες που επηρεάζουν το εμπορικό ισοζύγιο είναι:

1. Τα επιδόματα και η παραγωγικότητα
2. Τα εμπόδια στο εμπόριο
3. Η δημοσιονομική πολιτική και η επενδυτική δραστηριότητα
4. Η ζήτηση αγαθών
5. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες.

1.5 Η έννοια του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος

Ένας από τους σημαντικότερους δείκτες της οικονομίας στο οποίο ανατρέχουν οι οικονομικοί αναλυτές και οι οικονομολόγοι προκειμένου να αξιολογήσουν και να αναλύσουν την κατάσταση της οικονομίας είναι ο δείκτης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Ο δείκτης του Α.Ε.Π. χρησιμοποιείται ως εργαλείο σύγκρισης ανάμεσα στην οικονομική ευημερία μιας χώρας με μίαν άλλη, αλλά και για την σύγκριση της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα.

Το Α.Ε.Π. ορίζεται ως το σύνολο των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (π.χ. ένα έτος) .

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν εκφράζεται μαθηματικά ως εξής:

$$GDP = C + I + G + NX$$

όπου:

(C) κατανάλωση, (I) επένδυση, (G) δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών και (NX) καθαρές εξαγωγές, δηλαδή εξαγωγές μείον τις εισαγωγές. Οι καθαρές εξαγωγές (NX) ονομάζονται και εμπορικό ισοζύγιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Οικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα περιόδου 2000-2015

2.1 Περίοδος 2000-2005

Η πρώτη υπό εξέταση περίοδος, άφησε μικτά συμπεράσματα στη χώρα εξ αιτίας μιας πληθώρας ιστορικών γεγονότων με σημαντικά οικονομικά αποτελέσματα. Αρχής γενομένης το 2000, η ελληνική οικονομία παρουσιάζονταν ως μία από τις χώρες που αναπτύσσονταν με ταχύτατους ρυθμούς. Η διαμόρφωση των οικονομικών και των δημοσιονομικών μεγεθών με κυριότερα αυτά του πληθωρισμού, του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών, του δημοσίου χρέους και του μακροχρόνιου επιτοκίου δανεισμού, κυμάνθηκε σε ικανοποιητικά επίπεδα τα οποία ικανοποιούσαν την Συνθήκη του Μάαστριχτ, και είχαν σαν αποτέλεσμα την ένταξη της Ελλάδας στην ευρωζώνη το 2001 ως το δωδέκατο μέλος αυτής, με περαιτέρω συνέπεια την απόκτηση ενός κοινού νομίσματος στη γεωγραφική περιοχή των εταίρων, με την ονομασία «ευρώ»¹.

Το ενιαίο νόμισμα διευκόλυνε αισθητά όλα τα επίπεδα της ελληνικής οικονομίας τόσο σε επίπεδο ιδιωτικού τομέα περιλαμβάνοντας τους ιδιώτες και τις επιχειρήσεις όσο και από πλευράς δημοσίων αρχών και φορέων, δίνοντας περισσότερες επιλογές και σταθερές τιμές στους καταναλωτές. Προσέφερε μεγαλύτερη ασφάλεια και περισσότερες ευκαιρίες στις επιχειρήσεις και τις αγορές, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια τάση για μεγέθυνση και πραγματοποίηση επενδύσεων, που απαιτούσαν εργατικό δυναμικό για να ολοκληρωθούν αποτελεσματικά.

1

¹https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82

Το 2004 ήταν χρονιά ορόσημο για τη χώρα με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αθήνα, με αποτέλεσμα το Ελληνικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) να αυξάνεται με ταχύτετους ρυθμούς και να υπερβαίνει το ευρωπαϊκό μέσο όρο. Στο γεγονός αυτό, συντέλεσαν οι επενδύσεις σε υποδομές που πραγματοποιήθηκαν καθώς και στις πιστώσεις για καταναλωτικές δαπάνες που δίνονταν με ευκολία. Ως γενικό συμπέρασμα αυτής της χρονικής περιόδου, η διεξαγωγή των Ολυμπιακών αγώνων στην Ελλάδα είχε θετικές επιδράσεις τόσο στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας με την αύξηση των επενδύσεων σχεδόν σε όλους τους κλάδους όσο και στην απασχόληση με αύξηση του εργατικού δυναμικού.

Η επόμενη χρονιά επεφύλαξε σημαντικές αλλαγές σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το 2005 κατόπιν έρευνας από τις αρμόδιες ευρωπαϊκές αρχές, αποκαλύφθηκε πως η Ελλάδα καθ' όλη τη διάρκεια της πενταετίας 2001-2005 παραβίαζε το κριτήριο για την τήρηση του ελλείμματος της Γενικής Κυβέρνησης στο ποσοστό του 3% όπως όριζε το Σύμφωνο Σταθερότητας που δέσμευε όλα τα κράτη-μέλη της ευρωζώνης να τηρούν². Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να κριθεί η αξιοπιστία της χώρας και να δημιουργηθεί μια γενική δυσπιστία ως προς τα επίσημα οικονομικά μεγέθη που δημοσιεύει και αφορούν την πραγματική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας.

Στον απόηχο αυτής της περιόδου, η ένταξη της Ελλάδας στην ευρωζώνη είχε ως συνέπεια να μεγαλώσουν οι ελληνικές προσδοκίες από πλευράς αγοράς, καθώς η εγχώρια διείσδυσε στην ευρωπαϊκή, θεωρώντας δεδομένη την ευημερία της χώρας. Τα χρόνια που ακολούθησαν και ενώ η ελληνική οικονομία αναπτυσσόταν, ουσιαστικά δεν βασίζονταν σε ένα παραγωγικό μοντέλο αγροτικής δραστηριότητας που θα μπορούσε να επιβιώσει με τα χρόνια και που απευθύνεται στον πραγματικά πλουτοπαραγωγικό τομέα της χώρας. Αντίθετα, παρατηρήθηκε αυξημένη κατανάλωση έναντι ιδιωτικής αποταμίευσης και επιχειρηματικής επένδυσης από την ελληνική κοινωνία με αποτέλεσμα η εγχώρια αγορά να στηριχθεί τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό δανεισμό. (Κέντρο πολιτισμού έρευνας και τεκμηρίωσης, «Το χρονικό της μεγάλης κρίσης: Η Τράπεζα της Ελλάδος 2008-2013», μελέτη από την Τράπεζα της Ελλάδος)³

Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με την μη τήρηση των ευρωπαϊκών όρων ως προς την εγχώρια δημοσιονομική πολιτική που όφειλε να ακολουθήσει τα πρότυπα των εταίρων, είχε ως αποτέλεσμα να καλλιεργείται σταδιακά μια οικονομική ύφεση που βασιζόταν στο συνεχή δανεισμό, μέχρι τα πράγματα να φτάσουν σε ανεπανόρθωτο

2

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82

3

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/%CE%A4%CE%BF%20%CF%87%CF%81%CE%B%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7%CF%82%20%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf>

σημείο όπως εξελίσσονται σήμερα. (Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΣΕ, «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση», ετήσια έκθεση 16/12/2005)⁴

2.2 Περίοδος 2006-2010

Την αμέσως επόμενη πενταετία σταδιακά άρχισαν να φαίνονται σε οικονομικό επίπεδο τα μελανά σημεία και τα προβλήματα της ακριβώς προηγούμενης. Ήδη από το 2006 το πρωτογενές έλλειμμα και το υψηλό δημόσιο χρέος που άγγιζε το 93% του ΑΕΠ, δεν έφταναν να κρούσουν τον κώδωνα του κινδύνου για τη δυνατότητα διαχείρισης και αποπληρωμής του στο μέλλον. Οι δημοσιονομικές πολιτικές των κυβερνήσεων που ακολούθησαν μέχρι και το 2009 αποδείχθηκαν ανεπαρκείς και να προβλέψουν τον υποφαινόμενο εκτροχιασμό της ελληνικής οικονομίας και να δώσουν λύσεις μέσω περιορισμού των δημοσίων δαπανών και υλοποίησης επενδύσεων, προκειμένου να επανεκκινήσουν την εγχώρια ανάπτυξη. (Βασίλης Σαραφίδης, «2006-2015: Μια δεκαετία δημοσιονομικών στρεβλώσεων», άρθρο στον ενημερωτικό κόμβο capital.gr)⁵.

Η παραπάνω ελληνική συγκυρία ήρθε το 2009 να συναντήσει την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία ξεκίνησε από τις ΗΠΑ και επηρέασε όλες τις χώρες της ευρωζώνης. Τα αίτια της παγκόσμιας αυτής κρίσης ήταν κυρίως η αλόγιστη χρήση στεγαστικών δανείων και η άσκοπη αντίστοιχη δανειακών κεφαλαίων, φαινόμενα που ήταν ήδη γνωστά και εντόνως χρησιμοποιημένα και στην ελληνική οικονομία. Έναυσμα ωστόσο για την εμφάνιση της ελληνικής οικονομικής κρίσης ήταν κυρίως η πτώση του τραπεζικού συστήματος από πλευράς διαθεσίμων και αξιοπιστίας, που ξεκίνησε μεν από την Αμερική και επεκτάθηκε στον υπόλοιπο κόσμο. Σε αυτό το οικονομικό πλαίσιο, η Ελλάδα ήρθε μπρος των ευθυνών της το Σεπτέμβριο του 2009, αναζητώντας τη χρηματική και δανειακή βοήθεια των εταίρων της, μη μπορώντας δημοσιονομικά να διαχειριστεί την πιθανότητα κυβερνητικής πτώχευσης και υπέρογκου δημοσίου χρέους ταυτόχρονα. (Χρ. Καμπόλης- Γεω. Τραυλός, 30/6/2009, «Πέντε βασικές αιτίες της χρηματοπιστωτικής κρίσης», άρθρο στην εφημερίδα Η Καθημερινή)⁶

Όπως είναι γνωστό, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης η επενδυτική δραστηριότητα κάθε χώρας ελαχιστοποιείται και η αντίστοιχη οικονομική συρρικνώνονται σε όλο το φάσμα της. Όσον αφορά τη χώρα μας, αυτό είχε ως αποτέλεσμα όλοι οι κλάδοι που δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα να παρουσιάσουν μείωση των πωλήσεων και αδυναμία πληρωμής των υποχρεώσεών τους, με αποτέλεσμα να προβούν σε κάθετη μείωση των λειτουργικών τους δαπανών. Με άλλα λόγια, τα έτη 2009 και 2010 που

4

<http://www.inegsee.gr/ekdosi/etisia-ekthesi-2005-i-elliniki-oikonomia-kai-i-apasxolisi/>

5

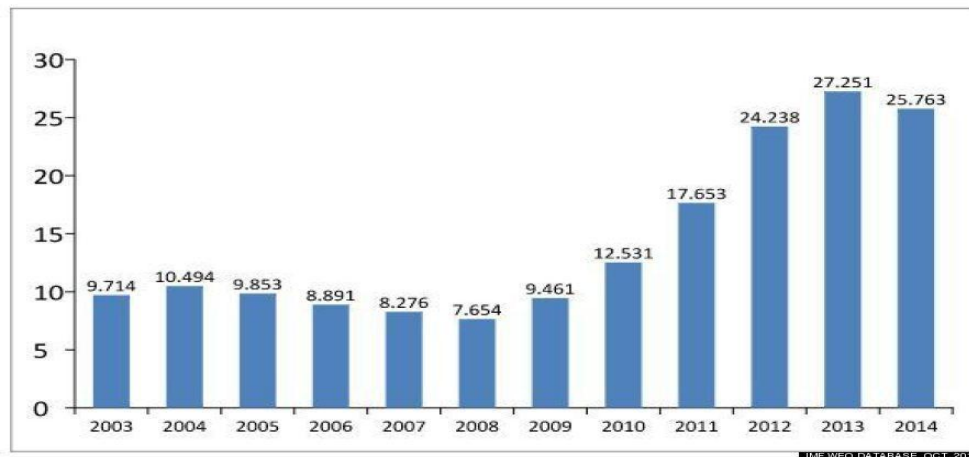
[Ⓜ] <http://thecaller.gr/callers-choice/59994-2006-2015-mia-dekaetia-dimosionomikon-strevloseon/>

6

[Ⓜ] <http://www.kathimerini.gr/362723/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/pente-vasikes-aities-ths-xrmatopistwtiks-krishs>

ξεκίνησε η οικονομική κρίση η πλειοψηφία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα οδηγήθηκε σε σημαντική συρρίκνωση των δραστηριοτήτων της, κάτι που συντέλεσε εκτός των άλλων, στην αύξηση της ανεργίας και μείωση της καταναλωτικής κίνησης. Επομένως, η Ελλάδα από το 2009 βιώνει μια κοινωνική κρίση και οικονομική ύφεση άνευ προηγουμένου στη σύγχρονη μεταπολεμική ιστορία της.

Σε αυτά τα πλαίσια, ένα πρώτο αποτέλεσμα ήταν η κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας από περίπου 8% το 2008 να αυξηθεί σε 27,3% το 2013, όπως παρουσιάζεται

σχημ
ατικά
στο
παρ
ακάτ
ω
γράφ
ημα:

Γράφημα 1: Ανεργία ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού⁷

Δ

Στην Ελλάδα, ήδη από το 2009 το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν σε τόσο υψηλά επίπεδα που το ελληνικό δημόσιο χρέος δεν μπορούσε πλέον να χαρακτηριστεί βιώσιμο. Η κυβέρνηση στην προσπάθεια ανασυγκρότησης της ελληνικής οικονομίας και για να αποφύγει

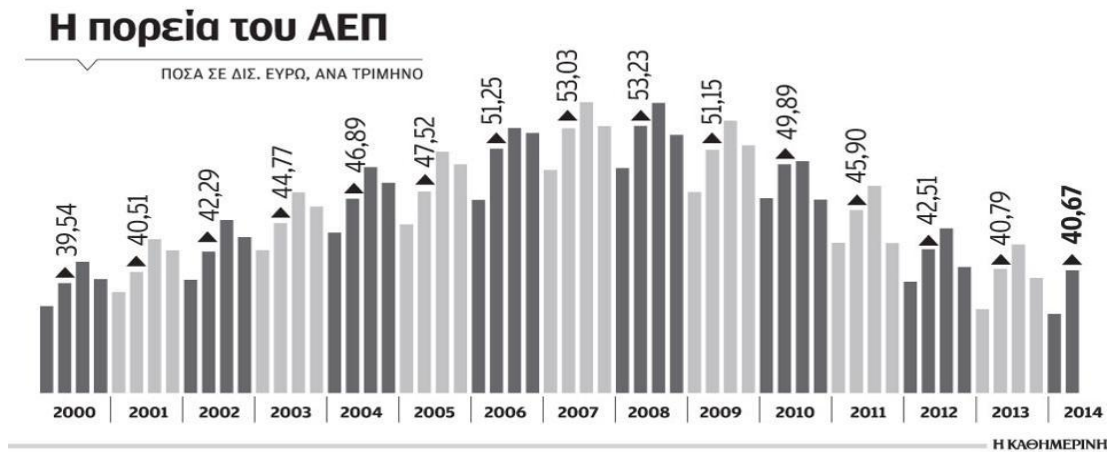
την χρεοκοπία, το 2010 κατέφυγε στη βοήθεια στήριξης από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, οι οποίοι συνολικά

αποτελούν το μηχανισμό στήριξης, με σκοπό τον άμεσο δανεισμό και την ενίσχυση της κρατικής ρευστότητας. Έκτοτε η Ελλάδα έλαβε χρηματοδότηση με τη δέσμευση τριών πακέτων μέτρων λιτότητας, μια σειρά από φορολογικές επιβαρύνσεις και μείωση των κρατικών δαπανών, με αποτέλεσμα το 2010 να υπογραφεί το πρώτο μνημόνιο λιτότητας. Προφανώς, όλα τα ανωτέρω είχαν άμεσο αντίκτυπο και στην ελληνική κοινωνία, που βιώνει και βιώνει την κυβερνητική αστάθεια, την υπέρ φορολόγηση και ανεργία. (Κώστας Μαυραγάνης, 22/1/2015, «οι 8 δείκτες της κρίσης: Η ελληνική οικονομία από τον Κώστα Καραμανλή έως τον Αντώνη Σαμαρά», άρθρο στον ενημερωτικό κόμβο <http://www.huffingtonpost.gr>)⁸

7

⁸ http://www.huffingtonpost.gr/2015/01/22/deiktes-krishs_n_6518818.html

Μια ακόμη σημαντική επίπτωση στην ελληνική οικονομία είναι αυτή της μείωσης του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) κατά 25,6% από το τρίτο τρίμηνο του 2008 μέχρι το 2014, όπως φαίνεται σχηματικά στο διάγραμμα 2. Με τον όρο «ΑΕΠ» ονομάζεται το σύνολο των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών μιας χώρας, το οποίο όμως έχει μετατραπεί και εκφράζεται σε χρηματικές μονάδες, που είναι πιο

κατανοητό μέγεθος⁹.

Διάγραμμα 2: Η πορεία του ΑΕΠ¹⁰

Αυτό που γίνεται αμέσως κατανοητό είναι το γεγονός ότι η παραγωγή των προϊόντων και υπηρεσιών της χώρας μειώθηκε αισθητά και έντονα από το 2009 και μετά ως απόρροια του περιορισμού των επενδύσεων και των επαρκών κεφαλαίων από πλευράς επιχειρηματικής δύναμης. Από την άλλη, η κατάσταση αυτή οδηγεί σε ανισορροπία το Ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών, με τις εισαγωγές να αυξάνονται όσο η εγχώρια παραγωγή είναι σε ύφεση και δεν επαρκεί να καλύψει τις ανάγκες του ελληνικού λαού. Από την άλλη, όσο οι επενδύσεις μειώνονται, η εγχώρια οικονομική ανάπτυξη περιορίζεται και δεν δημιουργούνται θέσεις εργασίας. Συνεπώς, η πενταετία 2005-2010 κλείνει αρκετά δυσόιωνα για το κοινωνικό και χρηματοοικονομικό μέλλον της χώρας.

2.3 Περίοδος 2011-2015

Το 2011, αφού τα νέα μέτρα λιτότητας είχαν εφαρμοστεί και ήταν επίπονα για τον ελληνικό λαό και την εγχώρια οικονομία, άρχισαν τόσο οι διαμαρτυρίες του λαού όσο και οι παραιτήσεις πολιτικών της ελληνικής κυβέρνησης για τις αντίξοες συνθήκες που είχαν δημιουργηθεί. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η πρόσφατη πενταετία 2011-2015

χαρακτηρίζεται από έντονη πολιτική αστάθεια που συνδυαστικά με την οικονομική ύφεση, υπάρχει έντονη δυσφορία από πλευράς των Ελλήνων πολιτών και αβεβαιότητα ως προς την ορθότητα και αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται.

Το 2012 ψηφίζεται το δεύτερο μνημόνιο στην Ελληνική Βουλή ως προαπαιτούμενο για το νέο δανεισμό, με δραματικές συνέπειες για την οικονομία και τον ελληνικό λαό, καθώς προέβλεπε σημαντικές μειώσεις στον κατώτατο μισθό και κατάργηση πολλών θέσεων εργασίας που μέχρι το 2014 ο αριθμός έφτασε τις 150.000⁸. Τον ίδιο χρόνο, ο ελληνικός λαός κλήθηκε δυο φορές για την ψήφιση πολιτικών εκπροσώπων που στόχο θα είχαν την ανατροπή της κατάστασης αυτής και όχι την συνέχιση της.

Τα μέτρα λιτότητας συνέχιζαν να εφαρμόζονται μέχρι το 2014 αν και μια μικρή βελτίωση παρουσιάστηκε στα οικονομικά μεγέθη της χώρας το τελευταίο τρίμηνο του 2014. Το 2015 πλέον με την υπογραφή του τρίτου μνημονίου, επέρχεται και το κλείσιμο των τραπεζών τον μήνα Ιούνιο και η επιβολή των capital control που επιβεβαιώνει τα χειρότερα σενάρια για την ελληνική οικονομία. Η χώρα παραμένει σε κατάσταση ύφεσης και στασιμότητας με υψηλά ποσοστά ανεργίας και έντονη πολιτική αστάθεια.

Αξίζει σε αυτό το σημείο να επισημανθεί ότι η Ελλάδα έλαβε συνολικά τρία μνημόνια διαφορετικής φιλοσοφίας, με το πρώτο το 2010 να θεωρείται ότι η χώρα έχει πρόβλημα ρευστότητας. Με το πέρας των χρόνων και την ανάγκη για δεύτερο και τρίτο μνημόνιο, η Ελλάδα είχε πλέον χάσει τη φερεγγυότητα της απέναντι στους δανειστές της καθώς δημοσιονομικά δεν μπορούσε να διαχειριστεί την ύφεση ή να επιβάλλει μέτρα που θα προωθήσουν την αγορά και τις επενδύσεις, με αποτέλεσμα ο δανεισμός να μην γίνεται με ευνοϊκά επιτόκια αφού το δημόσιο χρέος έχει ξεπεράσει τα 300 δις. ευρώ. ([Π. Τσακλόγλου](#), [Γ. Οικονομίδης](#), [Γ. Παγουλάτος](#), [Χ. Τριαντόπουλος](#), [Α. Φιλιππίδης](#), Απρίλιος 2016, «Πως έφτασε η Ελλάδα στα μνημόνια;», άρθρο – απόσπασμα από μελέτη)⁹

Όπως γίνεται κατανοητό από την παρούσα χρονική ανασκόπηση, η οικονομική ύφεση που πλήττει ακόμα τη χώρα είναι σε εξέλιξη με σημαντικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις. Κάθε εμπορική δραστηριότητα έχει περιοριστεί, οι επενδύσεις, το εμπόριο και οι εξαγωγές μειώθηκαν σε σημαντικό βαθμό, όπως άλλωστε και οι δείκτες της απασχόλησης και του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Όσον αφορά το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, κατά τη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας παρουσιάζεται έντονη διακύμανση, καθώς από τη μια η παραγωγή ελληνικών προϊόντων έχει περιοριστεί αλλά από την άλλη είναι εξαιρετικά ανταγωνιστικά στο εξωτερικό λόγω της χαμηλής τιμής τους. Η παρατήρηση αυτή συνδυαστικά με τη μείωση των τιμών του πετρελαίου, την υποχώρηση των εισαγωγών και τα έσοδα από τον τουρισμό είχαν ως αποτέλεσμα να βελτιωθεί το 2015 το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών συγκριτικά με το αντίστοιχο του 2014. (Σωτήρης Νίκας, 20/2/2016,

8

⁸ <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26509&subid=2&pubid=113986116>

9

http://www.dianeosis.org/2016/04/pos_ftasame_sta_mnimonia/

«Εξανεμίστηκε το έλλειμμα Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών το 2015», άρθρο στην εφημερίδα Η Καθημερινή)¹⁰

Σήμερα, η οικονομική κατάσταση της χώρας βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος όλων των χωρών καθώς και όλων των οικονομικών αναλυτών, τόσο για την εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς την αποτελεσματικότητα των μέτρων που ελήφθησαν συνδυαστικά με την πορεία του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ανάλυση κλάδων ελληνικής οικονομίας

Όπως κάθε εγχώρια οικονομία έτσι και η ελληνική αποτελεί στην ουσία ένα μεγάλο γεωγραφικό χώρο συναλλαγών καλούμενο ως «αγορά», περιλαμβάνοντας μια πληθώρα αγαθών και υπηρεσιών που είναι και το βασικό αντικείμενο εμπορίου. Σε αυτά τα πλαίσια, κάθε οικονομία αποτελείται από επιμέρους κλάδους με διαφορετικά χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες, η ανάπτυξη και πορεία των οποίων εξαρτάται και από τις οικονομικές και πολιτικές συνθήκες της περιοχής που βρίσκονται.

Όσον αφορά την Ελλάδα, οι κύριοι μεγάλοι κλάδοι που δραστηριοποιούνται, διακρίνονται και προωθούν την ελληνική οικονομία είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία, η βιομηχανική παραγωγή τροφίμων και ποτών, η επεξεργασία καπνού, η υφαντουργία, τα χημικά προϊόντα, τα προϊόντα μετάλλου, η μεταλλευτική και οι μονάδες διύλισης πετρελαίου και συναφών ειδών. Συνολικά απαριθμούνται στους 40 ενεργούς κλάδους.

Εν συνεχεία, οι κλάδοι ανάλογα με το αντικείμενο δραστηριότητας τους διακρίνονται σε τρεις γενικές κατηγορίες (Direction business reports, 3/12/2014, «Οι ισχυροί κλάδοι της ελληνικής οικονομίας», άρθρο στο ενημερωτικό κόμβο www.euro2day.gr)¹¹:

- Κλάδος εμπορίου, που καταλαμβάνει περίπου το 40% της ελληνικής οικονομίας και στον οποίο διακρίνονται κυρίως οι εταιρίες φαρμάκων, καλλυντικών και απορρυπαντικών.
- Κλάδος βιομηχανίας όπου πρωτοστατεί ο κλάδος των τροφίμων και ακολουθούν τα μεταλλικά προϊόντα.
- Κλάδος της παροχής υπηρεσιών στις οποίες πρωταρχικό ρόλο έχουν οι ασφαλιστικές εταιρίες, ενώ έπονται οι εταιρίες ενέργειας και νερού.

Στην Ελλάδα του σήμερα, υπάρχει μια πληθώρα λόγων που είχαν σαν αποτέλεσμα τη συρρίκνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων που απαρτίζουν τους ενεργούς κλάδους της Ελλάδας και η βασική αιτία ήταν η οικονομική ύφεση και οι αναποτελεσματικές δημοσιονομικές πολιτικές που ακολούθησαν. Η έλλειψη ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος, η έλλειψη επενδύσεων σε έρευνα και τεχνολογία, η εστίαση στην εσωτερική αγορά και κατανάλωση και η αύξηση της φορολογίας είναι μόνο κάποιες ενδεικτικές αιτίες που όχι μόνο μείωσαν τον όγκο συναλλαγών και κατ' επέκταση τον κύκλο εργασιών των εν λόγω εταιριών, αλλά

οδήγησαν σε σημαντική μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε κάθε κλάδο. (8/1/2016, «Η ελληνική οικονομία το 2016: Η πορεία των βασικών κλάδων», άρθρο στο λογιστικό κόμβο www.e-forologia.gr)¹²

Στη συνέχεια, παρατίθεται ένα ενδιαφέρον διάγραμμα στο οποίο απεικονίζονται συνοπτικά και ευκατανόητα τα ποσοστά συμμετοχής στις εξαγωγές που πραγματοποιούν οι ελληνικές επιχειρήσεις:

Διάγραμμα 3: Ελληνικές εξαγωγές ανά κυριότερο κλάδο 2015¹³

Όπως εμφανίζεται στο διάγραμμα 3, ο κλάδος των μηχανημάτων και υλικό μεταφορών πραγματοποιεί το μεγαλύτερο ποσοστό εξαγωγών ύψους 26,12% και αυτό αρκεί για να γίνει κατανοητό πως πρόκειται για έναν κλάδο τόσο δυναμικό και με περιθώρια ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία σε σημείο που μπορεί από μόνος του και επηρεάζει τα οικονομικά και δημοσιονομικά μεγέθη της.

Με ποσοστό 14,26% στις εξαγωγές και δεύτερος στην κατάταξη των κυριότερων κλάδων της Ελλάδας εμφανίζεται ο κλάδος των ορυκτών καυσίμων, λιπαντικών κ.λ.π.

Στην τρίτη κατάταξη και με ποσοστό 13,48% επί των εξαγωγών βρίσκεται ο κλάδος των χημικών προϊόντων και ο κλάδος των ειδών και συναλλαγών μη ταξινομημένα ανά κατηγορίες ν, οι οποίοι αποτελούν δυο ακόμα σημαντικούς κλάδους για την ελληνική οικονομία και με ιδιαίτερη δυναμικότητα

Με εξαίρεση τα διαφορα βιομηχανικά είδη που αγγίζουν σχεδόν το 10%, οι υπόλοιποι κλάδοι έχουν μονοψήφιο ποσοστό εξαγωγών και αποτελούνται από πιο συγκεκριμένη γκάμα προϊόντων. Ενδεικτικά αναφέρεται το 9% ποσοστό εξαγωγών στα ποτά και τον καπνό και ακολουθούν με 6.34 % η εξαγωγή ελαία και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης . Με πολύ συρρικνωμένο το ποσοστό των εξαγωγών τους εμφανίζονται οι κλάδοι που δραστηριοποιούνται στις πρώτες ύλες μη βρώσιμες εκτός από καύσιμα με 3,58% καθώς και ο κλάδος των βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτη ύλη και τα τρόφιμα και ζώα ζώα. Το ποσοστό των εξαγωγών τους έχει περιοριστεί στο μόλις 2.07% και 2.30% για το έτος 2015.

Τα παραπάνω ποσοστά των εξαγωγών συνεχίζουν να επηρεάζονται από τις δυσμενείς συνθήκες της ελληνικής οικονομίας, η οποία το 2015 είχε επιπρόσθετα προβλήματα να αντιμετωπίσει με την εφαρμογή των capital controls, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το κόστος λειτουργίας όλων των κλάδων και να μειωθεί η ανταγωνιστικότητα τους ως προς τις εξαγωγές. Εάν σε αυτά προστεθεί και το κοινωνικό έντονο πρόβλημα

12

¹² <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.a/spx?id=191184>

13

¹³ <http://www.typosthes.gr/gr/oikonomia/article/90747/thessaloniki-ekklisi-tou-seve-gia-amesi-pausi-agrotikon-kinitopoiiseon/>

που δημιουργήθηκε με το κύμα των προσφύγων από το Ιράν, που οδήγησε σε κλείσιμο των συνόρων από πολλές ευρωπαϊκές χώρες και τη δυσκολία στις μεταφορές των αγαθών, γίνεται κατανοητό πως η ελληνική οικονομία σε όλους της τους κλάδους δέχθηκε μεγάλο πλήγμα. Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες, το συνολικό ποσοστό μείωσης των εξαγωγών εμφανίζεται στο 2,3% χωρίς όμως να συμπεριλαμβάνεται ο κλάδος των λιπαντικών και καυσίμων για το έτος 2015 (ΣΕΒΕ, 12/10/2015, «Κάμψη του ρυθμού αύξησης εξαγωγών αγαθών (πλην καυσίμων) στο δεκάμηνο 2015»)¹⁴.

Αντίθετα, για τους πρώτους μήνες του 2016 οι προαναφερόμενοι κλάδοι εμφανίζουν μικρές αυξήσεις στα ποσοστά των εξαγωγών τους εκτός από τα καύσιμα που εμφανίζονται με ποσοστό 22%. Για παράδειγμα ο κλάδος των τροφίμων αύξησε τις εξαγωγές τους κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες και από 15% που εμφανίζονταν το 2015 ανέρχεται το πρώτο δίμηνο του 2016 σε 17%. Το ίδιο ισχύει και για τα βιομηχανικά προϊόντα. Κατά μία ποσοστιαία μονάδα εμφανίζουν αυξημένες τις εξαγωγές τους οι κλάδοι των χημικών, των μηχανημάτων και των διαφόρων βιομηχανικών ειδών.(ΣΕΒΕ, 12/4/2016, «Αντίξοο περιβάλλον για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις»)¹⁵

Παρακάτω ακολουθεί ανάλυση των χαρακτηριστικών και των ιδιαιτεροτήτων κάθε κλάδου που δομεί την ελληνική οικονομία.

3.1 Πρώτες ύλες μη βρώσιμες εκτός από καύσιμα

Ο κλάδος πρώτων υλών μη βρώσιμων εκτός των καυσίμων αποτελείται από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην επεξεργασία και εμπορία μετάλλων, σιδηρών και χαλυβουργικών προϊόντων καθώς και συναφών με αυτά ειδών¹⁶. Πρόκειται για ένα πολύ δυναμικό και ιδιαίτερο κλάδο καθώς τα αγαθά που εμπορεύεται, έχουν ευρεία χρήση μπορούν να συμμετάσχουν στην παραγωγή μιας πληθώρας άλλων προϊόντων.

Μεγάλο μέρος των ελληνικών εταιριών που δραστηριοποιούνται στον εν λόγω κλάδο έχουν επεκτείνει τις δραστηριότητες τους σε όλο τον κόσμο και ως κύριο μέλημα τους είναι η αύξηση του αριθμού των εξαγωγών, σε μια προσπάθεια να απευθυνθούν στην αγορά του εξωτερικού που διαθέτει τα κεφάλαια να αγοράσει. Αξίζει να σημειωθεί μάλιστα πως η Ελλάδα διατηρεί τα μεγαλύτερα ποσοστά εξαγωγών πρώτων υλών μη βρώσιμων εκτός των καυσίμων στις χώρες της Ευρώπης και ως κλάδος παρουσιάζει τις μικρότερες διαφορές από την επίδραση της οικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζει η χώρα, που είναι ενδεικτικά χαρακτηριστικά της δυναμικότητάς της και του ευοίωνου μέλλον που προεβλέπει.

14

¹⁴ http://www.ergonblog.gr/2015/12/2015_10.html

15

¹⁵ <http://www.elzoni.gr/html/ent/221/ent.62221.asp>

16

¹⁶ <http://www.ase.gr/content/gr/companies/ListedCo/Profiles/sectors.asp#anchor1700>

3.2 Ορυκτά καύσιμα, λιπαντικά κ.λπ.

Ο κλάδος των ορυκτών, των λιπαντικών και των καυσίμων θεωρείται από τους σημαντικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, καθώς είναι άμεσα συνδεδεμένος με το διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον από το οποίο και επηρεάζεται. Πρόκειται για τον κλάδο που είναι η κινητήρια δύναμη λειτουργίας όλων των υπολοίπων, εάν αναλογιστεί κανείς τη σημαντικότητα και διευρυμένη χρήση των καυσίμων. Σε αυτά τα πλαίσια, ως κλάδος συμβάλλει στην εγχώρια ανάπτυξη σε τέτοιο βαθμό που θα παρατηρούσε κανείς πως διαμορφώνει κι όλες τα επιμέρους μεγέθη και δείκτες της ελληνικής οικονομίας.

Τα προϊόντα που παράγονται από τις επιχειρήσεις του συγκεκριμένου κλάδου με κυριότερο τα πετρελαιοειδή, που χρησιμοποιούνται για καύσιμα, θεωρούνται τα πλέον απαραίτητα σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ακόμα και στην καθημερινή και κοινωνική ζωή των ανθρώπων σε καθαρά καταναλωτικό επίπεδο. Άλλα προϊόντα της κατηγορίας των ορυκτών είναι το γυαλί, το τσιμέντο, τα τούβλα, τα κεραμικά είδη κ.α.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα που αποδεικνύει τη σημαντικότητα του εν λόγω κλάδου είναι το ποσοστό του ενεργειακού ισοζυγίου¹⁷ της Ελλάδας που άγγιξε το 70% για την διάθεση πετρελαιοειδών προϊόντων το 2005. Για το πρώτο πεντάμηνο του 2016 όπου η χώρα παραμένει σε κατάσταση ύφεσης, παρουσιάστηκαν απώλειες στις εξαγωγές σε ποσοστό 26,5%. (ΣΕΒΕ, 8/7/2016, «Κάμψη ελληνικών εξαγωγών το πρώτο πεντάμηνο του 2016 αλλά αύξηση παρουσιάζουν οι κλάδοι ποτών και τροφίμων»)¹⁸.

3.3 Έλαια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης

Τα έλαια και τα λίπη είναι μια μεγάλη κατηγορία χημικών ουσιών που αποσπώνται από ζωικούς και φυτικούς οργανισμούς, που υπάρχουν σε αφθονία στην Ελλάδα. Τα συναντάμε και ως λιπαρά σώματα τα οποία είναι διαδεδομένα στη φύση και στο περιβάλλον. Η διάκριση σε έλαια και λίπη σχετίζεται μοναδικά με τη μορφή τους, με αποτέλεσμα οτιδήποτε παράγεται σε υγρή μορφή να καλείται «έλαιο» και σε στερεή μορφή ως «λίπος».

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η χρήση τους δεν περιορίζεται, καθώς τα έλαια και τα ζωικά ή φυτικά λίπη μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο στα τρόφιμα, όσο

17

¹⁷ http://www.cres.gr/kape/pdf/download/Energy_Outlook_2009_EL%20.pdf

18

¹⁸ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=99300>

και στα καλλυντικά και όλα τα είδη καλλωπισμού όπως κρέμες και σαπούνια, σε αρώματα, καθαριστικά και άλλα προϊόντα καθημερινής οικιακής χρήσης. Ως κλάδος, στις αρχές του 2016 παρουσιάζει μείωση στο σύνολο των εξαγωγών του σε ποσοστό 14,4%.¹⁹

3.4 Διάφορα βιομηχανικά είδη

Τον κλάδο των βιομηχανικών ειδών αποτελούν οι εταιρίες που έχουν ως κύρια δραστηριότητα την παραγωγή, εισαγωγή και εξαγωγή συγκεκριμένων προϊόντων. Στην κατηγορία των βιομηχανικών ειδών συγκαταλέγονται προϊόντα κατεργασμένα ή ακατέργαστα που χρησιμεύουν στην παραγωγή άλλων προϊόντων είτε ημιτελών είτε ολοκληρωμένων. Να σημειωθεί πως πρόκειται για μια τεράστια ποικιλία προϊόντων που δεν μπορούν να αναλυθούν ή να καταγραφούν με ευκολία.

Με βάση τα παραπάνω, μπορεί κανείς να αντιληφθεί ότι τα βιομηχανικά προϊόντα αλλά και οι υπηρεσίες είναι άμεσα συνδεδεμένες και αναγκαίες για όλες τις επιχειρήσεις τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα ανεξαρτήτως αντικειμένου εργασιών ή φύσης αγαθού. Συνεπώς, η ανάπτυξη του συγκεκριμένου κλάδου συνδέεται άρρηκτα και επηρεάζεται με τους ρυθμούς ανάπτυξης των υπολοίπων κλάδων. Για το 2016 ως κλάδος παρουσίασε ανοδική πορεία σε ποσοστό 7,2%²⁰.

3.5 Μηχανήματα και υλικό μεταφορών

Ο κλάδος των μηχανημάτων και των υλικών μεταφορών αποτελείται από εταιρίες που κατασκευάζουν, εισάγουν ή εξάγουν μηχανήματα εκτός των αυτοκινητοβιομηχανιών. Με τον όρο μηχανήματα νοούνται κινητήρες, αντλίες, στοιχεία μηχανών, άξονες αλυσίδες, καυστήρες, ανελκυστήρες, μηχανήματα κλωστοϋφαντουργίας, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, μπαταρίες κ.α. Αντίθετα, όσον αφορά τα υλικά μεταφορών πρόκειται για τις βιομηχανίες που κατασκευάζουν αυτοκίνητα, σιδηροδρομικές μηχανές και σχετικό υλικό, τα ναυπηγεία και τις βιομηχανίες αεροσκαφών. Αντίστοιχα διακρίνονται σε χερσαίες, θαλάσσιες και εναέριες βιομηχανίες.

Σύμφωνα με τις τελευταίες έρευνες²¹, ο κλάδος των μηχανημάτων και των υλικών μεταφοράς παρουσιάζει ανοδική πορεία τους πρώτους πέντε μήνες του έτους 2016 σε ποσοστό 4,2% παρά την οικονομική κατάσταση της χώρας.

19

¹⁹ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=99300>

20

²⁰ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=99300>

21

3.6 Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτη ύλη

Με τον όρο «βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη» νοείται η ταξινόμηση διαφόρων προϊόντων με βάση τη δυνατότητα παραγωγής παρεμφερών προϊόντων και δραστηριοτήτων. Στον κλάδο αυτό συγκαταλέγονται οι βιομηχανίες που παράγουν ή εμπορεύονται προϊόντα εξόρυξης, όπως ορυκτά και μεταλλεύματα, πετρέλαιο, γαιάνθρακες, ξύλο καθώς και άλλα υλικά φυτικής και ζωικής προέλευσης, όπως βαμβάκι²².

Ως κλάδος, πραγματοποιεί μεγάλο αριθμό εξαγωγών τόσο στις ευρωπαϊκές όσο και στις τρίτες χώρες και φαίνεται να έχει επηρεαστεί λιγότερο από την οικονομική κρίση που μαστίζει την Ελλάδα συγκριτικά με άλλους κλάδους. Αυτό οφείλεται κυρίως στη φύση των αγαθών που εμπορεύεται, καθώς αυτά συμμετέχουν στην παραγωγή άλλων προϊόντων.

3.7 Χημικά προϊόντα

Οι επιχειρήσεις που αποτελούν τον κλάδο των χημικών προϊόντων έχουν ως κύρια δραστηριότητα την παραγωγή και σύνθεση χημικών προϊόντων για την εξυπηρέτηση διαφορετικών τομέων²³. Το κυριότερο χαρακτηριστικό του εν λόγω κλάδου είναι η ποικιλία των προϊόντων που παράγονται για την εξυπηρέτηση σκοπών των διαφόρων βιομηχανιών. Η χημική βιομηχανία παράγει προϊόντα που απαιτούνται για την εξυπηρέτηση των σκοπών της δραστηριότητας των φαρμακοβιομηχανιών, των βιομηχανιών που παράγουν πλαστικά αντικείμενα, απορρυπαντικά, χρώματα, λιπάσματα, φυτοφάρμακα και άλλα καταναλωτικά αγαθά.

Στην Ελλάδα, η ζήτηση των χημικών προϊόντων αυξάνεται συνεχώς και οι προοπτικές εξέλιξης γίνονται όλο και μεγαλύτερες, διότι συνδέονται άμεσα με την ανάπτυξη των σχετιζόμενων κλάδων που χρησιμοποιούν τα προϊόντα αυτά. Αξίζει να σημειωθεί, πως στην Ελλάδα είναι περιορισμένος ο αριθμός των εταιριών που παράγουν χημικά προϊόντα σε αντίθεση με τις εισαγωγές που πραγματοποιούνται από άλλες χώρες.

²² <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=99300>

22

²³ <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C124/54/417,1549/>

23

²⁴ <http://www.elton.gr/Content.php?ContentID=22>

Παραδείγματα γνωστών εταιριών του συγκεκριμένου κλάδου στην Ελλάδα αποτελούν οι εταιρίες ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΒΕΕ, ΔΑΙΟΣ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΑΒΕΕ και ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΚΡΗΤΗΣ ΑΒΕΕ με δραστηριότητα την παραγωγή και εμπορία πλαστικών προϊόντων, καθώς και ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΣΠΥΡΟΥ ΑΕΒΕ στην παραγωγή και διακίνηση φυτικού υλικού, λιπασμάτων και άλλων γεωργικών προϊόντων²⁴.

Για το 2015, η συνολική παραγωγή της ελληνικής χημικής βιομηχανίας παρουσίασε αύξηση και ο κλάδος σημαντικές θετικές επιδόσεις παρά τις αρνητικές εκτιμήσεις και το απαισιόδοξο κλίμα που επικρατεί λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών της χώρας. Να σημειωθεί ότι εκτός της αύξησης της συνολικής παραγωγής των χημικών βιομηχανιών, ανοδική πορεία εμφανίζουν και τα έσοδα του κλάδου²⁵, που αυτό συνεπάγεται ότι αυξήθηκε ο όγκος συναλλαγών και το μερίδιο αγοράς που κατέχει ο κλάδος. Προφανώς, η παρατήρηση αυτή είναι πολύ θετική και όσον αφορά την κερδοφορία του κλάδου, καθώς με την αύξηση των εσόδων και τον προσεκτικό περιορισμό των εξόδων, υπάρχει η δυνατότητα να βελτιωθούν τα κέρδη των επιχειρήσεων του υπό εξέταση κλάδου.

3.8 Ποτά και καπνός

Ο εν λόγω κλάδος παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για την ελληνική οικονομία, εάν αναλογιστεί κανείς πόσο το εμπόριο ποτών και καπνών συνδέεται με τον κλάδο της εστίασης, της ψυχαγωγίας και της διαφήμισης. Αξίζει επίσης να διευκρινιστεί ότι στον ευρύτερο κλάδο των οινοπνευματωδών ποτών εντάσσεται και ο επιμέρους κλάδος των αλκοολούχων ποτών, που διαθέτει μια πολύ μεγάλη γκάμα προϊόντων. (Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών, Δεκέμβριος 2011, «Μελέτη: Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα: Προβλήματα και προοπτικές»)²⁶

Όσον αφορά τα οικονομικά δεδομένα που εμφανίζει ο υπό εξέταση κλάδος, η οικονομική κρίση που πλήττει την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια δεν τον άφησε ανεπηρέαστο, με αποτέλεσμα ο συνολικός κύκλος εργασιών να μειώνεται συνεχώς προς το 2015. Βασική αιτία ήταν η αλλαγή στην προτίμηση των καταναλωτών, που μείωσαν τις βραδινές εξόδους και τη μεγάλη κατανάλωση αλκοόλ ενόψει της οικονομικής ύφεσης.

24

²⁴ <http://www.ase.gr/content/gr/companies/ListedCo/Profiles/sectors.asp#anchor1300>

25

²⁵ <http://www.inr.gr/?p=a2120>

26

²⁶ <http://www.doing-business.gr/wp-content/uploads/2012/09/%CE%9F-%CE%BA%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CF%82-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%BB%CE%BA%CE%BF%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CF%8D%CF%87%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%99%CE%9F%CE%92%CE%95-2012.pdf>

Παράλληλα, ο συγκεκριμένος κλάδος χαρακτηρίζεται από έντονη φορολόγηση. Εκτός των άλλων, πρόκειται και για έναν κλάδο που επιβαρύνεται ταυτόχρονα και από το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) και από τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης (ΦΕΚ). Επομένως, ένα ακόμα αποτέλεσμα της υψηλής φορολογίας στον κλάδο κυρίως των ποτών ήταν η παράνομη παραγωγή και εμπορία ποτών, γεγονός που συνέβαλλε στην μείωση των φορολογικών εσόδων του κράτους. (Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών, 18/11/2013, «Σε κρίση ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών»)²⁷.

Από την άλλη πλευρά, ο κλάδος καπνού που αποτελείται από τις καπνοβιομηχανίες της Βορείου Ελλάδας αποτελούσε από παλιά έναν κλάδο ύψιστης σημασίας για την ελληνική οικονομία και οι λόγοι ήταν:

☞ Τα καπνικά προϊόντα εκτός ότι είναι από τα βασικά εξαγωγίμα προϊόντα της χώρας, αφού αποτελούν το 10% των εξαγωγών των αγροτικών προϊόντων, λόγω της ιδιαιτερότητας τους έχουν διατηρήσει την ποιότητα και την αυθεντικότητά τους. Αξίζει να σημειωθεί πως για τον συγκεκριμένο κλάδο μέχρι και σήμερα διατίθενται αξιοσημείωτα επενδυτικά προγράμματα, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις του κλάδου συνεχώς επενδύουν και εξελίσσονται για να παραμένουν ανταγωνιστικές.

☞ Σύμφωνα με τις τελευταίες έρευνες το 90% της ελληνικής παραγωγής καπνού εξάγεται στο εξωτερικό, ενώ τα έσοδα που εισπράττει το κράτος από την πώληση των καπνικών προϊόντων ξεπερνούν τα 3 δις. Ευρώ, παρατήρηση που αποδεικνύει τη σημαντικότητα του στην δημοσιονομική πολιτική της χώρας και περαιτέρω εισπραξιμότητας. Από την άλλη, όπως συνέβη και στον κλάδο των ποτών, λόγω των υψηλών φορολογικών επιβαρύνσεων στα είδη καπνού από πλευράς ελληνικής κυβέρνησης, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η παράνομη διάθεση προς και από την Ελλάδα. (12/09/2016, Άρθρο: «Καπνοβιομηχανίες: Ο κλάδος είναι εδώ, στηρίζοντας της ελληνική οικονομία»,)²⁸

3.9 Τρόφιμα και ζώντα ζώα

Ο κλάδος τροφίμων αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μεταποιητικούς κλάδους με τους μεγαλύτερους αριθμούς σε κύκλο εργασιών, επιχειρήσεις, απασχολούμενους και εξαγωγών τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική²⁹. Ο βασικός λόγος είναι ότι περιλαμβάνει αγροτικά προϊόντα που παράγονται στην Ελλάδα, μια χώρα με μεγάλο πλουτοπαραγωγικό έδαφος, ευοίωνες καιρικές συνθήκες και μεγάλη ποιότητα στα αγαθά αυτά. Προϊόντα όπως το ελαιόλαδο, το αλεύρι, το μέλι, τα κρέατα και τα λαχανικά είναι κάποια από τα αυτά που πλεονεκτούν τόσο στις εξαγωγές όσο και γενικότερα στην εγχώρια πρωτογενή παραγωγή.

27

²⁷ <http://www.eea.gr/gr/el/articles/se-krisi-o-klados-ton-alkooloyxon-poton-stin-ellada-vinteo>

28

²⁸ <http://www.liberal.gr/arthro/76749/oikonomia/epicheiriseis/kapnobiomichanies-o-klados-einai-edo-stirizontas-tin-elliniki-oikonomia.html>

29

²⁹ <http://www.enterprisegreece.gov.gr/gr/ependytikoi-tomeis/trofima-&-agrotika-proionta>

Στην Ελλάδα, η γεωργική παραγωγή και η παραγωγή και εμπορία τροφίμων ήταν ανέκαθεν από τις κύριες ασχολίες των Ελλήνων πολιτών και αυτή είναι η βασική αιτία που διαθέτει και μεγάλο αριθμό παραγωγών-αγροτών, καθώς και εξειδικευμένους επιστήμονες στην τεχνογνωσία τροφίμων. Επιπλέον, λόγω της σημαντικότητας και της συνεχής ανάπτυξης του κλάδου κρατικοί και ευρωπαϊκοί φορείς πρόσφεραν μεγάλα κονδύλια επιχορηγήσεων για περαιτέρω ανάπτυξη στον αγροτικό τομέα.

Όσον αφορά τα ζώντα ζώα και συνεπώς την κατανάλωση κρέατος, ως κλάδος έχει επηρεαστεί αρνητικά λόγω της μακροχρόνιας οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Εκτιμητές αναφέρουν πως η κατανάλωση κρέατος σχετίζεται με το διαθέσιμο εισόδημα των καταναλωτών³⁰, συνεπώς οι οικονομικές δυσχέρειες που υπάρχουν στη χώρα οδήγησαν στη μείωση κατανάλωσης κρέατος από πλευράς εγχώριων αγοραστών. Παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τη ζήτηση κρέατος είναι οι μεγάλες θρησκευτικές γιορτές όπως το Πάσχα, τα Χριστούγεννα και άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις που κατά την παράδοση καταναλώνεται κρέας και είναι πολύ σημαντικές για την ελληνική κοινωνία, καθώς και οι διατροφικές συνθήκες που καθιστούν απαραίτητη την κατανάλωση κρέατος³¹.

30

³⁰ <http://www.newmoney.gr/palmos-oikonomias/ellada/225622-stin-ellada-i-megaliteri-ptosi-stin-katanalosi-kreatos-pagkosmios>

31

³¹ http://www.zookomos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=149:2011-11-29-10-01-54&catid=54:2011-10-21-13-11-34&Itemid=166

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός Εμπορικού Ισοζυγίου ανά κλάδο για την περίοδο 2000- 2015

Όπως έχει ήδη ειπωθεί, το εμπορικό ισοζύγιο περιλαμβάνει το σύνολο των εισαγωγών και εξαγωγών μιας χώρας σε επίπεδο αγαθών . Όταν το αποτέλεσμα του Ισοζυγίου είναι θετικό τότε υπάρχει πλεόνασμα στην εγχώρια οικονομία, που αυτό σημαίνει ότι η χώρα ζει εντός της καμπύλης των παραγωγικών δυνατοτήτων της και παράγει αγαθά και υπηρεσίες που ικανοποιεί το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της σε τέτοιο βαθμό, που εξάγει και επιπλέον αγαθά και υπηρεσίες προς το εξωτερικό.

Από την άλλη πλευρά το ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο δείχνει ότι η εγχώρια οικονομία δεν παράγει επαρκή αγαθά για να καλύψει τις καταναλωτικές ανάγκες των πολιτών, σε βαθμό που να αναγκάζεται να εισάγει μερικά από αυτά από άλλες χώρες. Πρακτικά αυτό συνεπάγεται την επένδυση των ξένων χωρών προς την Ελλάδα και τη δημιουργία εξωτερικού χρέους για να καλυφθούν οι εγχώριες ανάγκες.

Σε αυτά τα πλαίσια, το εμπορικό ισοζύγιο παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον εάν ερμηνευτεί ανά κλάδο της ελληνικής οικονομίας και μάλιστα για την περίοδο 2000 με 2015, που η χώρα εμφάνισε ακραία και επιταχυνόμενα οικονομικά γεγονότα που οδήγησαν σε μια βαθιά ύφεση κυρίως μετά το 2010. Ειδική αναφορά θα πρέπει να γίνει στο ορόσημο έτος των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 2004, που αποτέλεσε ένα σπουδαίο γεγονός, το οποίο όμως απαίτησε μια πληθώρα αγαθών και υπηρεσιών πολύ μεγαλύτερη από την πραγματική ανάγκη της εγχώριας οικονομίας, με αποτέλεσμα όλα τα εμπορικά ισοζύγια όλων των κλάδων να είναι εξαιρετικά ελλειμματικά.

4.1 Πρώτες ύλες μη βρώσιμες εκτός από καύσιμα

Ο κλάδος πρώτων υλών μη βρώσιμων εκτός από τα καύσιμα είναι ένας από τους κλάδους που συνεχώς αναπτύσσεται και εξελίσσεται στην ελληνική οικονομία, καθώς αποτελείται από εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και εμπορία

μετάλλων, όπως αλουμινίου, προϊόντα έλασης ψευδάργυρου για οροφές, προϊόντα χάλυβα και λαμαρίνες.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα ύψη των εισαγωγών και εξαγωγών σε χρηματικές μονάδες, που πραγματοποιήσαν οι εταιρίες που αποτελούν τον κλάδο μη βρώσιμων πρώτων υλών χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα καύσιμα.

ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΜΗ ΒΡΩΣΙΜΕΣ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΚΑΥΣΙΜΑ				
ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	830.627.878 €	696.744.781 €	133.883.097 €	-
2001	941.058.417 €	687.363.853 €	253.694.564 €	-
2002	993.497.816 €	635.251.270 €	358.246.546 €	-
2003	1.011.595.606 €	696.868.718 €	314.726.888 €	-
2004	15.179.485.794 €	199.618.861 €	14.979.866.933 €	-
2005	5.724.459.861 €	1.792.767.514 €	3.931.692.347 €	-
2006	4.565.059.187 €	2.545.605.158 €	2.019.454.029 €	-
2007	765.905.202 €	2.476.613.367 €	1.710.708.165 €	+
2008	8.527.775.009 €	2.070.692.089 €	6.457.082.920 €	-
2009	1.096.604.384 €	777.281.881 €	319.322.503 €	-
2010	238.991.038 €	3.502.234.653 €	3.263.243.615 €	+
2011	1.395.612.747 €	989.255.594 €	406.357.153 €	-
2012	5.036.875.296 €	10.649.322.910 €	5.612.447.614 €	+
2013	4.185.496.588 €	589.481.468 €	3.596.015.120 €	-
2014	281.550.992 €	1.806.936.417 €	1.525.385.425 €	+
2015	101.854.977 €	1.031.954.282 €	930.099.305 €	+

Πίνακας 1 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 4: Στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών κλάδου

«Πρώτες ύλες μη βρώσιμες εκτός από καύσιμα», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ³²

Όπως προκύπτει από το διάγραμμα κατά τη διάρκεια των ετών 2000-2003 το ύψος των εισαγωγών και εξαγωγών που πραγματοποιούσαν οι ελληνικές επιχειρήσεις ήταν χαμηλό και δεν ξεπερνούσε το 1.011 δις ευρώ. Αντίθετα, όπως όλοι οι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας το 2004 έτσι και ο κλάδος των πρώτων υλών μη βρώσιμων παρουσιάζει πολύ υψηλό επίπεδο εισαγωγών που φτάνει περίπου τα 16 δις ευρώ για να καλυφθούν οι ανάγκες που είχαν δημιουργηθεί λόγω της διεξαγωγής των Ολυμπιακών αγώνων στην Αθήνα ενώ οι εξαγωγές παρέμειναν σε αρκετά χαμηλότερο επίπεδο.

Στα έτη που ακολούθησαν, το ύψος των εισαγωγών και εξαγωγών να συρρικνώθηκαν σε σχέση με το 2004. Για παράδειγμα μέχρι το 2006 οι εισαγωγές άγγιξαν περίπου τα 5 δις ευρώ ενώ οι εξαγωγές τα 2.500 δις ευρώ. Το 2007 το ύψος των εισαγωγών συρρικνώθηκε και πάλι σε αντίθεση με τις εξαγωγές που παρέμειναν αμετάβλητες. Οι διακυμάνσεις στα ύψη των εισαγωγών και εξαγωγών συνεχίστηκαν και για τα επόμενα δύο έτη 2008-2009 με τη διαφορά ότι το 2008 οι εισαγωγές αυξήθηκαν στα 8.500 δις ευρώ περίπου ενώ το 2009 μειώθηκαν και πάλι στο 1 δις ευρώ. Το ίδιο συνέβη και με τις εξαγωγές.

Φτάνοντας στο 2010, ο κλάδος των πρώτων υλών πραγματοποιεί περισσότερες εξαγωγές αντί των εισαγωγών που πραγματοποιούσε μέχρι τώρα δηλαδή, οι εισαγωγές εμφανίζονται να αγγίζουν τα 239 εκατ. ευρώ και οι εξαγωγές τα 3.500 δις ευρώ. Το πλεόνασμα του Εμπορικού Ισοζυγίου για τον κλάδο αυτό σε αυτό το σημείο θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως αποτέλεσμα της οικονομικής ύφεσης που ξεκίνησε στη χώρα το έτος αυτό και εντάθηκε πολύ γρήγορα κατά τη διάρκεια του, με συνέπεια τα ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες να μειώσουν την τιμή τους και να γίνουν πιο ανταγωνιστικά. Το γεγονός αυτό, όπως αποδεικνύεται και διαγραμματικά, είχε ως αποτέλεσμα ένα θετικό εμπορικό ισοζύγιο, ενώ συνεχίστηκε θετικά και έως το 2012.

Το 2011, τόσο οι εισαγωγές όσο και οι εξαγωγές του εν λόγω κλάδου, αν και παρουσιάζονται μειωμένες συγκριτικά με το άμεσο παρελθόν, κυμάνθηκαν στα ίδια περίπου επίπεδα με τη ζήτηση να καλύπτεται από εγχώριο προϊόν. Ο βασικός λόγος ήταν καθαρά η επίδραση της οικονομικής κρίσης: στην προσπάθεια ανάκαμψης εν καιρώ κρίσης η Ελλάδα το 2012 εισχωρεί και εξαγει σε αγορές χωρών που είχαν επηρεαστεί σε μικρότερο βαθμό από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση. Η κίνηση αυτή είχε ως αποτέλεσμα το ύψος των εξαγωγών να αγγίξει τα 10 δις ευρώ, γεγονός εξαιρετικά θεαματικό για την εν λόγω ανάλυση. Έκτοτε με την παραμονή της χώρας σε κατάσταση οικονομικής ύφεσης και τη μείωση των εμπορικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων η Ελλάδα πραγματοποιούσε ελάχιστες εισαγωγές πρώτων υλών μη βρώσιμων ενώ συνέχισαν να εντείνονται οι προσπάθειες για εξαγωγές σε άλλες χώρες. (Μελέτη «Η εξορυκτική/μεταλλουργική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Στατιστικά δεδομένα και παρεμβάσεις της Πολιτείας για τη διετία 2011-2012», Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας³³)

Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις χώρες που το ύψος των εισαγωγών της υπερτερεί των εξαγωγών σχεδόν σε όλους τους κλάδους, παρατήρηση που συνεπάγεται δυστυχώς αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο. Παρ' όλα αυτά, ο συγκεκριμένος κλάδος των πρώτων υλών μη βρώσιμων εν μέσω της οικονομικής ύφεσης φαίνεται να αξιοποιεί και να αναπτύσσει την εξαγωγική δραστηριότητα και ανταγωνιστικότητα της χώρας δίνοντας έμφαση στις εξαγωγές σε χώρες που έχουν δυνατή οικονομία και δεν έχουν επηρεαστεί από την παγκόσμια ύφεση, αφού λόγω των οικονομικών συνθηκών οι εισαγωγές έχουν περιοριστεί στο έπακρο.

Διάγραμμα 4.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 4.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο των πρώτων υλών μη βρώσιμες εκτός από καύσιμα παρουσιάζεται ελλειμματικό τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2004 όπου η διαφορά άγγιξε τα 14 δις ευρώ ενώ ανώτατο σημείο ήταν το έτος 2012 με 5 δις ευρώ.

4.2 Ορυκτά καύσιμα, λιπαντικά κ.λπ.

Όπως έχει προαναφερθεί, ο κλάδος των ορυκτών καυσίμων και των λιπαντικών είναι ίσως ο σημαντικότερος κλάδος της ελληνικής οικονομίας. Ο κύριος λόγος που καθίσταται ως κλάδος σημαντικός είναι γιατί τα ορυκτά καύσιμα, τα λιπαντικά και όλα τα συναφή είδη κυριαρχούν παγκοσμίως στην παραγωγή ενέργειας.

Όπως απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα, ως κλάδος και σε σχέση με τους υπόλοιπους που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά κατέχει από τα μεγαλύτερα ποσοστά στο σύνολο των εισαγωγών που πραγματοποιούνται. Αυτό συνεπάγεται ότι το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών του υπό εξέταση κλάδου είναι μονίμως ελλειμματικό σε όλη την περίοδο 2000-2015, με μια μικρή διαφοροποίηση το έτος 2014 και διαμέσου της οικονομικής ύφεσης. Μάλιστα θα μπορούσε να παρατηρηθεί με μια πρώτη ματιά ότι υπάρχει εξαιρετικά σημαντική απόκλιση μεταξύ των εισαγωγών και εξαγωγών όσον αφορά τα ορυκτά, λιπαντικά και λοιπά συναφή είδη, γεγονός που αποδεικνύει ότι η χώρα χρησιμοποιεί πόρους από το εξωτερικό για την ανάπτυξη της οικονομίας της.

[®] <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=ZkQwPx0iUko%3D&tabid=294>

ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΛΙΠΑΝΤΙΚΑ κ.λ.π.				
ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	4.398.504.028 €	1.750.900.293 €	2.647.603.735	-
2001	5.075.829.615 €	1.280.649.886 €	3.795.179.729	-
2002	4.577.452.772 €	931.511.585 €	3.645.941.187	-
2003	5.059.981.512 €	764.513.467 €	4.295.468.045	-
2004	5.408.296.709 €	405.694.968 €	5.002.601.741	-
2005	6.580.781.456 €	2.060.136.920 €	4.520.644.536	-
2006	766.535.489 €	536.714.944 €	229.820.545	-
2007	8.091.299.928 €	4.023.136.597 €	4.068.163.331	-
2008	8.629.016.041 €	840.663.413 €	7.788.352.628	-
2009	8.822.041.068 €	3.535.279.904 €	5.286.761.164	-
2010	1.246.356.100 €	1.044.212.675 €	202.143.425	-
2011	14.814.478.855 €	7.399.814.826 €	7.414.664.029	-
2012	4.603.529.894 €	1.715.961.840 €	2.887.568.054	-
2013	1.205.576.460 €	590.195.212 €	615.381.248	-
2014	8.568.198.225 €	10.257.157.506 €	1.688.959.281	+
2015	11.359.823.910 €	4.147.469.237 €	7.212.354.673	-

Πίνακας 2 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 5: Στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών κλάδου

«Ορυκτά καύσιμα, λιπαντικά κ.λ.π.», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ³⁴

Πιο συγκεκριμένα, την πενταετία μεταξύ των ετών 2000-2004 ο κλάδος παρουσιάζεται με πιο σταθερές τιμές στο ύψος των εισαγωγών, ενώ στο ύψος των εξαγωγών, που είναι εμφανώς λιγότερες, υπάρχουν μεγάλες και σταδιακές αποκλίσεις. Για παράδειγμα, το ύψος των εισαγωγών κυμαίνονταν την περίοδο 2000 με 2004 μεταξύ 4.398 δις και 5.408 δις ευρώ αντίστοιχα. Αντίθετα, οι εξαγωγές είχαν μεγαλύτερες διακυμάνσεις την ίδια χρονική περίοδο και από 1.750 δις ευρώ το 2000, συρρικνώθηκαν μέχρι το 2004 σε 405 εκατ. ευρώ.

Το 2005, ενώ οι εισαγωγές και οι εξαγωγές παρουσίασαν ανοδική πορεία, φτάνοντας το 2006 η πτώση ήταν αισθητή τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές σε σημείο που οι εισαγωγές δεν ξεπερνούσαν τα 766 εκατ. ευρώ και οι εξαγωγές τα 536 εκατ. Ευρώ αντίστοιχα. Από το 2007 και έπειτα, ο κλάδος εμφανίζει ανοδική πορεία στο σύνολο ταυτόχρονα των εισαγωγών και εξαγωγών φτάνοντας το 2009 με διπλασιασμένο το ποσό των εισαγωγών και συγκεκριμένα σε 8.822 δις ευρώ και τις εξαγωγές στα 3.535 δις ευρώ, παρόλο που η οικονομική κρίση είχε κάνει την εμφάνιση της στην Ελλάδα. Το 2010 πλέον, επέρχεται και πάλι κάμψη, τόσο οι εισαγωγές όσο και οι εξαγωγές κυμάνθηκαν σε λίγο καλύτερα επίπεδα από αυτά του 2006 με το ύψος των εισαγωγών να εμφανίζεται στο 1.246 δις ευρώ και των εξαγωγών στο 1.044 δις ευρώ.

Την τελευταία πενταετία, όπως παρατηρείται στο διάγραμμα, παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον από πλευράς ανάλυσης. Το ύψος των εισαγωγών και εξαγωγών που πραγματοποίησε ο κλάδος ξεπέρασε κατά πολύ αυτά των προηγούμενων ετών. Πιο αναλυτικά, το 2011 το ύψος των εισαγωγών ορυκτών καυσίμων και λιπαντικών της Ελλάδας εκτοξεύτηκε στα 14.814 δις ευρώ και οι εξαγωγές στα 7.399 δις ευρώ. Για τα επόμενα δύο έτη 2012-2013 επήλθε και πάλι μεγάλη κάμψη στις ελληνικές εισαγωγές και εξαγωγές του συγκεκριμένου κλάδου, ωστόσο το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών εξακολουθεί να είναι αρνητικό.

Το 2014 ήταν το έτος ορόσημο για τον κλάδο των ορυκτών, λιπαντικών και συναφών ειδών, καθώς οι εξαγωγές ξεπερνούν για πρώτη φορά τις εισαγωγές φτάνοντας τα 10.257 δις ευρώ έναντι των εισαγωγών στα 8.568 δις ευρώ. Η ισορροπία και πάλι αλλάζει το 2015, λόγω της παγκόσμιας μείωσης των τιμών του πετρελαίου με τις εισαγωγές να ανέρχονται στα 11.359 δις ευρώ και τις εξαγωγές στα 4.147 δις ευρώ. (19/2/2016, «ΤΤΕ: Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών σχεδόν ισοσκελίστηκε το 2015», άρθρο στον οικονομικό κόμβο www.capital.gr³⁵)

Σε αυτά τα πλαίσια και με βάση τα παραπάνω δεδομένα, το συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να αξιοποιήσει περισσότερο τη δυναμική της στις εξαγωγές ορυκτών καυσίμων, λιπαντικών και συναφών ειδών ώστε να συμβάλλει ακόμα περισσότερο στην ανάπτυξη της εγχώριας οικονομίας. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να σημειωθεί πως η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα στην παραγωγή λυχνίτη και επιπλέον διαθέτει πετρελαιοπηγές όπως αυτή στην περιοχή του Πρίνου στην νότια Καβάλα και συγκεκριμένα στην περιοχή της Θάσου. Μέχρι στιγμής, έχουν πραγματοποιηθεί παραπάνω από 175 γεωτρήσεις για την εύρεση πετρελαίου στη χώρα καθώς και μονάδες παραγωγής φυσικού αερίου, στοιχεία που είναι εξαιρετικά ευοίωνα για την μελλοντική πορεία του κλάδου και την ενδεχόμενη αυτοδυναμία της χώρας στα κοιτάσματα αυτά, βελτιώνοντας αισθητά και το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών του εν λόγω κλάδου. (12/8/2004, «Πλούσια τα κοιτάσματα πετρελαίου στη Θάσο διαπιστώνει η Καβάλα Οιλ» άρθρο στον ενημερωτικό κόμβο www.in.gr³⁶)

Διάγραμμα 5.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

35

³⁵ <http://www.capital.gr/story/3105277>

36

³⁶ <http://news.in.gr/economy/article/?aid=558008>

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο των ορυκτών καύσιμων και λιπαντικών παρουσιάζεται ελλειμματικό σε όλα τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2008 όπου η διαφορά άγγιξε τα 7.788 δις ευρώ ενώ το μόνο έτος που είχε πλεόνασμα ήταν το 2014 με 1.688 δις ευρώ.

4.3 Έλαια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης

Ο κλάδος των ελαίων των λιπών και των λιπιδίων ζωικής ή φυτικής παραγωγής δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος σε σχέση με άλλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Παρόλα αυτά πρόκειται για έναν κλάδο που συνεχώς επενδύει στην καινοτομία και στις προοπτικές ανάπτυξης με σκοπό να εδραιωθεί τόσο στην εγχώρια όσο και στις ξένες αγορές.

ΕΛΑΙΑ ΚΑΙ ΛΙΠΗ ΖΩΙΚΗΣ Ή ΦΥΤΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ ΗΣ				
ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	62.184.125 €	308.121.565 €	245.937.440 €	+
2001	83.787.602 €	322.653.624 €	238.866.022 €	+
2002	123.072.785 €	261.116.674 €	138.043.889 €	+
2003	120.434.864 €	373.054.600 €	252.619.736 €	+
2004	6.495.970.463 €	911.911.152 €	5.584.059.311 €	-
2005	4.287.166.304 €	377.275.069 €	3.909.891.235 €	-
2006	9.755.862.054 €	2.121.649.005 €	7.634.213.049 €	-
2007	1.639.731.469 €	653.908.391 €	985.823.078 €	-
2008	480.592.422 €	371.138.275 €	109.454.147 €	-
2009	220.436.161 €	330.886.155 €	110.449.994 €	+
2010	6.098.565.850 €	1.760.247.775 €	4.338.318.075 €	-
2011	260.705.952 €	358.660.883 €	97.954.931 €	+
2012	1.300.185.245 €	629.132.430 €	671.052.815 €	-
2013	37.123.652 €	2.067.681.858 €	2.030.558.206 €	+
2014	4.618.639.429 €	322.463.466 €	4.296.175.963 €	-
2015	561.628.988 €	1.843.698.432 €	1.282.069.444 €	+

Πίνακας 3 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 6: Στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών κλάδου

«Έλαια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ³⁷

Στο διάγραμμα που προηγείται είναι εμφανές πως ο κλάδος άρχισε να αναπτύσσεται την τελευταία δεκαετία, ενώ εμφάνισε «παράδοξη» πορεία το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, το οποίο και σε αυτό τον κλάδο είναι κατά κόρον αρνητικό με εξαίρεση το 2013.

Πιο συγκεκριμένα, μέχρι το 2003 το ύψος των εισαγωγών και εξαγωγών κυμαίνονταν σε χαμηλά επίπεδα, με τις εισαγωγές να μην ξεπερνούν τα 120 εκατ. ευρώ και τις εξαγωγές τα 380 εκατ. ευρώ περίπου. Το διάστημα μεταξύ των ετών 2004-2006 και έως σήμερα, ως κλάδος πραγματοποίησε το μεγαλύτερο ύψος εισαγωγών ξεπερνώντας τα 9 δις ευρώ και εξαγωγές τα 2 δις ευρώ. Με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης το 2007, οι δραστηριότητες του κλάδου συρρικνώθηκαν αισθητά μέχρι το 2009 αφού και η εξωτερική ζήτηση εξασθένησε με την πτώση τιμών που επήλθε παγκοσμίως, δημιουργώντας τα ίδια αποτελέσματα για τις εισαγωγές και εξαγωγές του κλάδου. Ανάκαμψη παρουσίασε ο κλάδος τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές το έτος 2010 με τις πρώτες να φτάνουν τα 6 δις ευρώ και τις δεύτερες να ξεπερνούν το 1 δις ευρώ, γεγονός που αποδεικνύει τις καθαρές επενδύσεις του εξωτερικού στη χώρα για τον εν λόγω κλάδο, καθώς το Εμπορικό Ισοζύγιο παραμένει αρνητικό. (Ν. Βεντούρης, Μ.Βασιλειάδης, Π.Βλάχου, Α. Τσακανίκας, Φεβρουάριος 2012, μελέτη: «Οι προοπτικές του τομέα μεταποίησης στην Ελλάδα», IOBE³⁸)

Από το 2011 και μετά ο κλάδος εμφανίζεται με ανομοιογένεια στα ύψη των εισαγωγών-εξαγωγών, που εμφανίζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, καθώς, ενώ τα έτη 2011 και 2012 αμφότερες οι εισαγωγές και οι εξαγωγές έχουν περιοριστεί, το 2013 οι εισαγωγές τείνουν να 37 εκ. ευρώ σε αντίθεση με τις εξαγωγές που ξεπερνούν τα 2 δις ευρώ. Το αποτέλεσμα αυτό αναδιαμορφώνεται και πάλι τα έτη 2014-2015 με τις εισαγωγές αυτή τη φορά να ξεπερνούν τα 4 δις ευρώ και τις εξαγωγές μόλις στα 322 εκατ. ευρώ ενώ το 2015 οι εισαγωγές μειώθηκαν στα 561 εκατ. ευρώ και οι εξαγωγές στα 1.800 δις ευρώ. Αυτό συνεπάγεται ότι το Εμπορικό Ισοζύγιο για τον εν λόγω κλάδο ειδικά τα τελευταία χρόνια δεν έχει διαμορφωθεί σε τελικό βαθμό και επηρεάζεται σημαντικά από τις τρέχουσες οικονομικές εξελίξεις: τα capital controls που επιβλήθηκαν το 2015 μείωσε σημαντικά τις εισαγωγές, δίνοντας μεγαλύτερη πνοή στις εξαγωγές και διαμορφώνοντας θετικό πρόσημο.

Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι άλλοι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν και αναδιαμορφώνουν τις δραστηριότητες του εν λόγω κλάδου είναι εκτός από τις τιμές και την καταναλωτική ζήτηση, οι κλιματολογικές συνθήκες που επηρεάζουν με την σειρά τους τα επίπεδα παραγωγής, λόγω της φύσης των αγαθών που περιλαμβάνει.

37

³⁷ <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFC02/2015-M01>

38

³⁸ http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_02052012REP_GR.pdf

Επιπροσθέτως, αξίζει να σημειωθεί πως στον συγκεκριμένο κλάδο περιλαμβάνεται και η παραγωγή και εμπορία ελαιόλαδου ενός ισχυρού προϊόντος για τα ελληνικά δεδομένα που ενισχύει τη δυναμικότητα του κλάδου. Με δεδομένο ότι η Ελλάδα παράγει μεγάλες ποσότητες ελαιόλαδου, ενός προϊόντος ύψιστης σημασίας για τα ελληνικά οικονομικά δεδομένα που συγκαταλέγεται στον κλάδο των ελαίων και λιπών ζωικής και φυτικής παραγωγής, θα πρέπει να αναπτύξει και να ενισχύσει τόσο των τομέα των εξαγωγών όσο και την παραγωγική διαδικασία και επεξεργασία των προϊόντων της με καινοτομίες και τεχνολογικά μέσα που θα επιφέρουν τα μέγιστα δυνατά αποτελέσματα για την πορεία του κλάδου και θα διαμορφώσουν πλεονασματικό Εμπορικό Ισοζύγιο, προκειμένου σε επίπεδο χώρας να βελτιωθεί αυτή η ισορροπία από κλάδους που έχουν θετικό πρόσημο συγκριτικά με αυτούς που έχουν περισσότερες εισαγωγές. (Α. Δραγκαλιδής, κλαδική μελέτη: «Παραγωγή ελαιόλαδου», Νοέμβριος 2011, Μονάδα οικονομικής ανάλυσης και αγορών Τράπεζας Πειραιώς³⁹)

Διάγραμμα 6.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 6.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο για τα έλαια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης παρουσιάζεται ελλειμματικό σε όλα τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2006 όπου η διαφορά άγγιξε τα 7.634 δις ευρώ ενώ το ανώτατο σημείο είναι το έτος 2013 με πλεόνασμα 2 δις ευρώ.

4.4 Διάφορα βιομηχανικά είδη

Ο κλάδος των διάφορων βιομηχανικών ειδών περιλαμβάνει μια μεγάλη γκάμα προϊόντων που είναι δύσκολο να διαχωριστούν. Πρόκειται για προϊόντα που χρησιμεύουν τόσο στις καθημερινές ασχολίες των ανθρώπων όσο και στη βιομηχανική παραγωγή άλλων προϊόντων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα βιομηχανικών προϊόντων μπορεί να είναι είδη κοσμηματοποιίας, εργαλεία, αξεσουάρ και εξαρτήματα οχημάτων, κολυμβητικές δεξαμενές, μουσικά όργανα, βρεφικά είδη, βιομηχανικά δάπεδα κα⁴⁰. Όπως γίνεται κατανοητό η ποικιλία του εν λόγω κλάδου είναι σχεδόν ατελείωτη περιλαμβάνοντας όλες τις πρώτες και βοηθητικές ύλες που χρησιμοποιούνται σε όλες τις βιομηχανίες.

39

³⁹ http://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/Downloads/Greek-Sectoral-Studies/2011/Klados_paragogis_elaioladou.ashx/

40

⁴⁰ <http://www.inr.gr/?p=a83>

Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα δεν είναι βιομηχανική χώρα. Δηλαδή οι βιομηχανίες που διαθέτει δεν είναι βαρέως τύπου και εξυπηρετούν εσωτερικές ανάγκες, χωρίς να μπαίνουν σε διαδικασία εξαγωγών με ιδιαίτερη ένταση. Λόγω της ποικιλίας των προϊόντων αυτών και της συνεχούς εξέλιξης τους, η Ελλάδα πραγματοποιεί αρκετές εισαγωγές για να ικανοποιήσει τις ανάγκες της, αρκετά πιο υψηλές από τις εξαγωγές της. Αυτό συνεπάγεται ένα μόνιμα ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο στην κατηγορία των βιομηχανικών ειδών, γεγονός που επισημαίνει τις καθαρές επενδύσεις στη χώρα από το εξωτερικό, όπως μπορεί να διακρίνει κανείς στο παρακάτω διάγραμμα.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΙΔΗ				
ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	4.211.331.854 €	2.228.358.865 €	1.982.972.989 €	-
2001	4.525.773.974 €	2.291.592.359 €	2.234.181.615 €	-
2002	4.570.333.209 €	2.130.175.474 €	2.440.157.735 €	-
2003	4.881.677.664 €	2.263.392.734 €	2.618.284.930 €	-
2004	4.148.364.087 €	1.789.192.722 €	2.359.171.365 €	-
2005	7.942.974.931 €	2.177.162.009 €	5.765.812.922 €	-
2006	1.284.316.825 €	445.780.106 €	838.536.719 €	-
2007	18.289.827.742 €	2.257.542.235 €	16.032.285.507 €	-
2008	781.836.087 €	4.220.305.553 €	3.438.469.466 €	+
2009	6.909.253.051 €	1.736.482.685 €	5.172.770.366 €	-
2010	5.632.962.874 €	2.542.198.906 €	3.090.763.968 €	-
2011	4.955.899.476 €	1.751.837.230 €	3.204.062.246 €	-
2012	506.792.702 €	1.255.383.586 €	748.590.884 €	+
2013	7.167.183.456 €	1.748.984.326 €	5.418.199.130 €	-
2014	4.894.175.149 €	2.286.907.493 €	2.607.267.656 €	-
2015	4.689.303.363 €	2.731.139.416 €	1.958.163.947 €	-

Πίνακας 4 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 7: Στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών κλάδου

«Διάφορα βιομηχανικά είδη», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ⁴¹

Επί σειρά ετών και συγκεκριμένα από το 2000 μέχρι το 2004 το ύψος των εισαγωγών έφτανε κατά μέσο όρο τα 4.500 δις ευρώ ενώ αντίστοιχα οι εξαγωγές περίπου τα 2.300 δις ευρώ, διατηρώντας μια σταθερότητα στο Εμπορικό Ισοζύγιο παρόλο που εξακολουθούσε να είναι αρνητικό. Την πενταετία που ακολούθησε υπήρξε ανομοιογένεια στα επίπεδα τόσο των εισαγωγών όσο και στην εξαγωγών του κλάδου. Για παράδειγμα ενώ το 2005 το ύψος των εισαγωγών έφτανε τα 7.942 δις ευρώ και οι εξαγωγές τα 2.177 δις ευρώ, το 2006 παρουσιάζονται οι εισαγωγές με ύψος 1.284 δις ευρώ και οι εξαγωγές 445 εκατ. ευρώ. Ο λόγος αυτής της αισθητής μείωσης φαίνεται να έχει να κάνει με το σύνολο της ελληνικής βιομηχανίας που όπως αναφέρεται ενώ βελτίωσε τις αποδόσεις του δεν αξιοποίησε τη δυναμικότητα του. (ΚΑΝΤΟΡ Σύμβουλοι Επιχειρήσεων Α.Ε, μελέτη «Επισκόπηση ελληνικής βιομηχανίας 2006», Δεκέμβριος 2007⁴²)

Το 2007 ο κλάδος παρουσιάζει το υψηλότερο επίπεδο εισαγωγών φτάνοντας στα 18.289 δις ευρώ ενώ οι εξαγωγές παραμένουν στα 2.257 δις ευρώ, χρονιά με το μεγαλύτερο έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο. Το αποτέλεσμα αυτό αναδιαμορφώθηκε το 2008 με τις εισαγωγές να φτάνουν στο χαμηλότερο επίπεδο αγγίζοντας τα 781 εκατ. ευρώ όταν οι εξαγωγές σχεδόν διπλασιάστηκαν στα 4.220 δις ευρώ, με τα αίτια αυτής της αλλαγής που επηρέασαν θετικά το εμπορικό ισοζύγιο του έτους να σχετίζονται με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα και τη συρρίκνωση των δραστηριοτήτων όλης της ελληνικής βιομηχανίας, που απαιτούσε πλέον λιγότερα βιομηχανικά αγαθά. (17/3/15, άρθρο «Οι Εξαγωγές στα χρόνια της κρίσης – Λεπτομερής «χάρτης» ανά κλάδο 2008-2014»)⁴³

Από το 2009 όπου οι εισαγωγές έφταναν στα 6.990 δις ευρώ και οι εξαγωγές στα 1.736 δις ευρώ, και οι δύο συναλλαγές άρχισαν σταδιακά να μειώνονται, φτάνοντας το 2012 στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων ετών με τις εισαγωγές να ανέρχονται στα 506 εκατ. ευρώ και τις εξαγωγές στα 1.255 δις ευρώ. Αντίθετα, το 2013 ο κλάδος φαίνεται να ανακάμπτει ξανά με τις εισαγωγές να φτάνουν στα 7.167 δις ευρώ και τις εξαγωγές στα 1.748 δις ευρώ ενώ τα δυο τελευταία έτη 2014 και 2015 αν και επήλθε μικρή μείωση τόσο στις εισαγωγές που ήταν 4.689 δις ευρώ όσο και στις εισαγωγές που άγγιξαν τα 2.731 δις ευρώ, τα επίπεδα ήταν ικανοποιητικά λαμβανομένης υπόψη την οικονομική κατάσταση της χώρας.

Ο κλάδος των διαφόρων βιομηχανικών ειδών διαθέτει αρκετή ποικιλομορφία προϊόντων και μεγάλη ανταγωνιστικότητα, την οποία και πρέπει να αντιμετωπίσει με καινοτομίες και νέα τεχνολογικά μέσα που θα μειώνουν το κόστος παραγωγής των προϊόντων του και αντίστοιχα τα λειτουργικά έξοδα. Με άλλα λόγια, ο κλάδος θα πρέπει να διατηρήσει την παραγωγική του δυναμικότητα και τις θέσεις που κατείχε στις αγορές πριν επηρεαστεί από την οικονομική ύφεση στην οποία βρίσκεται η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, προκειμένου να ισοσκελίσει όσο το δυνατόν το Εμπορικό Ισοζύγιο ισορροπώντας τα κεφάλαια που επενδύουν οι ξένοι στη χώρα με τα αντίστοιχα εσωτερικά.

42

⁴² customerservice.gr/cms/admin/media/content/files/doc/378.doc

43

⁴³ <http://www.toxrima.gr/oi-eksagoges-sta-xronia-tis-krisis-lept/>

Διάγραμμα 7.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 7.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο για τα διάφορα βιομηχανικά είδη παρουσιάζεται ελλειμματικό σε όλα τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2007 όπου η διαφορά άγγιξε τα 16.032 δις ευρώ ενώ το ανώτατο σημείο είναι το έτος 2008 με 3.438 δις ευρώ.

4.5 Μηχανήματα και υλικό μεταφορών

Ο κλάδος των μηχανημάτων και των υλικών μεταφορών αποτελεί έναν από τους ανερχόμενους κλάδους της ελληνικής βιομηχανίας. Όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο ο κλάδος αποτελείται από εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην εμπορία, κατασκευή μηχανημάτων και εξαρτημάτων εκτός αυτών που αφορούν τις αυτοκινητοβιομηχανίες.

Στο παρακάτω διάγραμμα, παρουσιάζονται οι εισαγωγές και εξαγωγές που πραγματοποίησε ο κλάδος των μηχανημάτων και υλικών μεταφορών τα τελευταία χρόνια, αρχής γενομένης από το 2000. Όπως είναι εμφανές, τα επίπεδα των εισαγωγών έχουν μεγάλη απόκλιση από αυτά των εξαγωγών που πραγματοποιεί ο κλάδος, ενώ όσο η κρίση εντεινόταν περισσότερο από το 2008 και έπειτα, το σύνολο των εξαγωγών βελτιωνόταν καθώς τα ελληνικά προϊόντα γινόντουσαν πιο ελκυστικά στους ξένους επενδυτές.

ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ				
ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	13.062.903.418 €	1.593.154.725 €	11.469.748.693 €	-
2001	12.013.473.031 €	1.535.628.274 €	10.477.844.757 €	-
2002	13.111.881.096 €	1.557.161.711 €	11.554.719.385 €	-
2003	15.344.733.447 €	1.625.521.508 €	13.719.211.939 €	-
2004	142.927.170 €	714.557.921 €	571.630.751 €	+
2005	533.144.871 €	717.263.632 €	184.118.761 €	+
2006	15.106.349.539 €	2.101.977.161 €	13.004.372.378 €	-
2007	9.915.894.548 €	805.444.864 €	9.110.449.684 €	-
2008	8.040.232.994 €	4.576.231.928 €	3.464.001.066 €	-
2009	16.259.370.359 €	2.423.332.730 €	13.836.037.629 €	-
2010	12.278.506.691 €	2.297.740.300 €	9.980.766.391 €	-
2011	8.786.447.774 €	2.359.767.220 €	6.426.680.554 €	-
2012	71.213.350 €	3.883.951.923 €	3.812.738.573 €	+
2013	4.684.106.655 €	10.597.366.816 €	5.913.260.161 €	+

2014	512.532.477 €	3.779.922.277 €	3.267.389.800 €	+
2015	4.866.348.001 €	7.597.827.554 €	2.731.479.553 €	+

Πίνακας 5 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 8: Στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών κλάδου

«Μηχανήματα και υλικό μεταφοράς», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ⁴⁴

Σε γενικές γραμμές ο κλάδος εμφάνιζε ένα υψηλό ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο μέχρι το 2011, γεγονός που σε επίπεδο χώρας σίγουρα θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί από άλλους κλάδους με πλεονασματικό υπόλοιπο. Πιο αναλυτικά, μέχρι το 2003 ο κλάδος πραγματοποιούσε εισαγωγές ύψους 15.344 δις ευρώ και εξαγωγές ύψους 1.625 δις ευρώ. Τα έτη 2004-2005 τόσο οι εισαγωγές όσο και οι εξαγωγές παρουσιάζονται σημαντικά μειωμένες έως και ελαχιστοποιημένες αναλογικά των υπολοίπων ετών, κυρίως λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων που διεξήχθησαν στην Αθήνα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν επενδύσεις σε άλλους κλάδους παρά μόνο σε ότι αφορούσε την ολοκλήρωση των ολυμπιακών έργων.

Την πενταετία που ακολούθησε 2006 έως 2010, τα επίπεδα των εισαγωγών και εξαγωγών επανήλθαν στην προ Ολυμπιακών Αγώνων εποχή, με τις εισαγωγές να φτάνουν τα 12.278 δις ευρώ και τις εξαγωγές στα 2.297 δις ευρώ παρόλο που η οικονομική κρίση είχε κάνει την εμφάνιση της στην ελληνική οικονομία.

Στην αρχή της επόμενης πενταετίας 2011-2015, και συγκεκριμένα το 2011, τα επίπεδα και των εισαγωγών και των εξαγωγών εξακολουθούσαν να διατηρούνται αρκετά υψηλά με τις εισαγωγές να ανέρχονται στα 8.786 δις ευρώ και τις εξαγωγές στα 2.359 δις ευρώ. Το 2012, ενώ οι εξαγωγές αυξήθηκαν στα 3.883 δις ευρώ, οι εισαγωγές μειώθηκαν αισθητά στα 71 εκατ. ευρώ. Από το 2013 και έπειτα οι εξαγωγές συνέχισαν την ανοδική τους πορεία με τιμές το 2013 σε 10.597 δις ευρώ και το 2015 σε 7.597 δις ευρώ, ενώ οι εισαγωγές μετά από μία μεγάλη μείωση το 2014 στα 512 εκατ. ευρώ περίπου κυμαίνονταν πάνω από 4.800 δις ευρώ.

Με βάση τα παραπάνω προκύπτει το συμπέρασμα ότι πρόκειται για έναν ανερχόμενο κλάδο της ελληνικής οικονομίας που εν καιρώ κρίσης κατάφερε να εισαχθεί σε νέες αγορές και να πραγματοποιήσει περισσότερες εξαγωγές προϊόντων από ότι αυτά που εισάγει. Αυτό λειτούργησε πολύ θετικά στο Εμπορικό Ισοζύγιο, που από το

2012 και έπειτα είναι πλεονασματικό, γεγονός που αντανακλά την καθαρή επένδυση της χώρας στο εξωτερικό και το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που απέκτησαν τα ελληνικά αγαθά του εν λόγω κλάδου και έγιναν ιδιαίτερα προσφιλή στο εξωτερικό.

Διάγραμμα 8.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 8.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο των μηχανημάτων και υλικών μεταφορών παρουσιάζεται ελλειμματικό σε όλα τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2009 όπου η διαφορά άγγιξε τα 13.836 δις ευρώ ενώ το ανώτατο σημείο είναι το έτος 2013 με 5.913 δις ευρώ.

4.6 Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτη ύλη

Ο κλάδος των βιομηχανικών ειδών ταξινομημένων κατά πρώτη ύλη αποτελείται από βιομηχανίες που παράγουν ή εμπορεύονται προϊόντα εξόρυξης και άλλα ζωικής ή φυτικής προέλευσης προϊόντα⁴⁵.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα ύψη των εισαγωγών και εξαγωγών που πραγματοποίησε η Ελλάδα από το 2000 μέχρι το 2015 στον υπό εξέταση κλάδο. Με μία πρώτη ματιά, ο κλάδος φαίνεται να διατηρεί σταθερά επίπεδα εισαγωγών και εξαγωγών χωρίς πολλές διακυμάνσεις, διατηρώντας όμως σταθερά ελλειμματικό Εμπορικό Ισοζύγιο για όλη την περίοδο με εξαίρεση το 2013. Λαμβανομένου υπόψη ότι η Ελλάδα δεν είναι βιομηχανική χώρα, οι πρώτες ύλες που χρησιμοποιεί προέρχονται από το εξωτερικό, χρησιμοποιώντας ξένο δανεισμό για εσωτερικές επενδύσεις.

ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	5.432.646.993 €	2.357.276.676 €	3.075.370.317 €	-
2001	5.411.951.885 €	2.413.757.375 €	2.998.194.510 €	-
2002	5.321.430.232 €	2.390.096.691 €	2.931.333.541 €	-

2003	5.602.854.922 €	2.434.865.405 €	3.167.989.517 €	-
2004	682.337.958 €	2.011.121.745 €	1.328.783.787 €	+
2005	6.364.635.925 €	2.333.401.115 €	4.031.234.810 €	-
2006	7.151.090.882 €	876.128.541 €	6.274.962.341 €	-
2007	7.588.933.946 €	525.500.455 €	7.063.433.491 €	-
2008	17.638.347.645 €	2.418.909.481 €	15.219.438.164 €	-
2009	5.649.349.901 €	3.035.131.239 €	2.614.218.662 €	-
2010	5.116.454.495 €	3.303.239.340 €	1.813.215.155 €	-
2011	5.374.050.133 €	4.304.297.596 €	1.069.752.537 €	-
2012	8.697.221.213 €	636.367.153 €	8.060.854.060 €	-
2013	269.268.972 €	3.724.902.817 €	3.455.633.845 €	+
2014	16.299.728.617 €	592.367.225 €	15.707.361.392 €	-
2015	1.110.419.556 €	602.430.793 €	507.988.763 €	-

Πίνακας 6 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 9: Στοιχεία εισαγωγών εξαγωγών κλάδου

«Βιομηχανικά Είδη Ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτη ύλη», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ⁴⁶

Πιο αναλυτικά, μέχρι το 2003 ο κλάδος των βιομηχανικών προϊόντων ταξινομημένων κυρίως κατά πρώτη ύλη πραγματοποιούσε εισαγωγές ύψους 5.602 δις ευρώ και εξαγωγές ύψους 2.434 δις ευρώ. Το 2004 οι εισαγωγές μειώθηκαν αισθητά στα 682 εκατ. ευρώ ενώ οι εξαγωγές παρέμειναν πάνω από 2 δις ευρώ, καθώς όπως έχει ήδη ειπωθεί η χώρα επένδυε κυρίως στους κλάδους που σχετίζονταν με τις ανάγκες των υποδομών των Ολυμπιακών Αγώνων.

Την επόμενη πενταετία που ακολούθησε, οι εισαγωγές αυξήθηκαν σημαντικά ξεπερνώντας τα 7 δις ευρώ με αποκορύφωμα το έτος 2008 που άγγιξαν τα 17.638 δις ευρώ. Οι εξαγωγές από την άλλη πλευρά ήταν πιο χαμηλές το 2008 ξεπερνώντας το 2009 τα 3 δις ευρώ και επιδεικνύοντας σταθερή άνοδο έως το 2013, μια χρονιά που το εμπορικό ισοζύγιο του εν λόγω κλάδου έκλεισε με θετικό πρόσημο.

Την τελευταία πενταετία, από το 2011 δηλαδή μέχρι το 2015, το ύψος των εισαγωγών συνέχισε σταδιακά να αυξάνεται με μια εξαίρεση το 2013 που, όπως ήδη επισημάνθηκε, μειώθηκαν στα 269 εκατ. ευρώ. Το αποτέλεσμα αυτό όμως άλλαξε το 2014 που εισαγωγές ξεπέρασαν τα 16.299 δις ευρώ. Τέλος, το 2015 οι δραστηριότητες του κλάδου εμφανίζονται αισθητά μειωμένες με τις εισαγωγές να φτάνουν μόλις το 1.110 δις ευρώ και οι εξαγωγές τα 602 εκατ. ευρώ.

Είναι εμφανές ότι παρόλο που η χώρα βρίσκεται σε κατάσταση μακροχρόνιας ύφεσης από το 2008 και έπειτα, ο κλάδος των βιομηχανικών ειδών ταξινομημένων κατά πρώτη ύλη διατήρησε τη σταθερότητα του παρά τις οικονομικές δυσχέρειες που επέφερε η οικονομική κρίση, παρόλο που το Εμπορικό Ισοζύγιο είναι μονίμως ελλειμματικό. Η παρατεταμένη κατάσταση όμως δεν ήταν δυνατό να αφήσει ανεπηρέαστο τον κλάδο και για το λόγο αυτό παρουσιάζεται συρρικνωμένη η δραστηριότητα του τα τελευταία χρόνια σε σχέση με άλλα έτη.

Διάγραμμα 9.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 9.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο τα βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά α' ύλη παρουσιάζεται ελλειμματικό σε όλα τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2014 όπου η διαφορά άγγιξε τα 15.707 δις ευρώ ενώ το ανώτατο σημείο είναι το έτος 2013 με 3.455 δις ευρώ.

4.7 Χημικά προϊόντα

Όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, στην ελληνική αγορά τον κλάδο χημικών προϊόντων αποτελούν εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή, εμπορία και αποθήκευση χημικών προϊόντων. Πρόκειται για έναν κλάδο άρρηκτα συνδεδεμένο με άλλους τομείς και κλάδους της βιομηχανίας όπως οι φαρμακοβιομηχανίες, η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, καλλυντικών κ.α. Τα χημικά προϊόντα μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε ως καταναλωτικά αγαθά απευθείας από το κοινό είτε ως ενδιάμεσα μέσα για την παραγωγή άλλων καταναλωτικών αγαθών, γεγονός που συνεπάγεται ότι έχουν μια πληθώρα χρήσεων και εφαρμογών ευρέως φάσματος.

Η συσχέτιση του κλάδου των χημικών με άλλους κλάδους που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά και όχι μόνο, τον καθιστά ιδιαίτερα σημαντικό στη διαμόρφωση των οικονομικών μεγεθών της χώρας και γενικότερα στην οικονομική εξέλιξη. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα ύψη των εισαγωγών και εξαγωγών που πραγματοποίησε η Ελλάδα από το 2000 μέχρι το 2015. Όπως γίνεται αντιληπτό, τόσο οι εισαγωγές όσο και οι εξαγωγές ανά διαστήματα παρουσίαζαν διακυμάνσεις αλλά σε γενικές γραμμές τα επίπεδα ήταν ικανοποιητικά για τον συγκεκριμένο κλάδο.

ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	4.211.972.852 €	993.633.394 €	3.218.339.458 €	-
2001	4.547.909.151 €	1.140.043.128 €	3.407.866.023 €	-
2002	4.787.670.843 €	1.357.142.174 €	3.430.528.669 €	-
2003	5.311.470.736 €	1.540.691.241 €	3.770.779.495 €	-
2004	415.782.536 €	1.767.844.617 €	1.352.062.081 €	+
2005	728.616.008 €	574.137.503 €	154.478.505 €	-
2006	6.386.747.496 €	523.754.735 €	5.862.992.761 €	-
2007	225.730.168 €	3.271.043.205 €	3.045.313.037 €	+
2008	5.549.477.536 €	3.036.690.229 €	2.512.787.307 €	-
2009	7.913.967.309 €	2.228.283.836 €	5.685.683.473 €	-
2010	683.500.309 €	5.421.251.603 €	4.737.751.294 €	+
2011	7.201.466.773 €	2.467.279.410 €	4.734.187.363 €	-
2012	18.280.435.105 €	402.857.672 €	17.877.577.433 €	-
2013	17.232.967.175 €	3.657.829.234 €	13.575.137.941 €	-
2014	140.103.931 €	3.776.681.535 €	3.636.577.604 €	+
2015	268.660.060 €	3.920.346.039 €	3.651.685.979 €	+

Πίνακας 7 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 10: Στοιχεία εισαγωγών εξαγωγών κλάδου

«Χημικών Προϊόντων», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ⁴⁷

Μια πρώτη εντύπωση που αφήνει το παραπάνω διάγραμμα είναι η έντονη διακύμανση του επιπέδου των εισαγωγών και εξαγωγών σε χημικά προϊόντα για όλη την περίοδο, εμφανίζοντας εναλλαγές στο πρόσημο του Εμπορικού Ισοζυγίου, θετικά ή αρνητικά. Ανάλογα με τις εσωτερικές ανάγκες της χώρας, το ύψος των εισαγωγών μπορούσε θεματικά να ξεπεράσει το αντίστοιχο των εξαγωγών με αποκορύφωμα τα έτη 2012 και 2013. Αντίθετα όσο η οικονομική ύφεση εντεινόταν και μάλιστα με την επιβολή των capital controls το 2015, το επίπεδο των εξαγωγών του κλάδου χημικών αγαθών ανέβηκε εντυπωσιακά, δίνοντας ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στα ελληνικά προϊόντα, κάνοντας τα πιο ελκυστικά στους ξένους επενδυτές.

Πιο αναλυτικά, μέχρι το 2003 το ύψος των εισαγωγών έφτανε τα 5.311 δις ευρώ και των εξαγωγών περίπου το 1.500 δις ευρώ. Τα έτη 2004 και 2005 τόσο οι εισαγωγές

όσο και οι εξαγωγές μειώθηκαν αρκετά, σε σημείο που δεν υπέρβαιναν το 574 εκατ. ευρώ και ο λόγος ήταν η μείωση της εμπορικής δραστηριότητας που επήλθε στην βιομηχανία της Ελλάδος τα συγκεκριμένα έτη. (ΣΕΒ, μελέτη «Η ελληνική βιομηχανία το 2006», Αθήνα 2007)⁴⁸

Στη συνέχεια, το 2006 ο κλάδος εμφανίζει υψηλό επίπεδο εισαγωγών οι οποίες ανέρχονταν 6.386 δις ευρώ ενώ οι εξαγωγές παρέμειναν σε χαμηλό επίπεδο και δεν ξεπέρασαν τα 523 εκατ. ευρώ. Το 2007 συνέβη ακριβώς το αντίθετο: οι εισαγωγές δεν ξεπέρασαν τα 225 εκατ. ευρώ ενώ οι εξαγωγές αυξήθηκαν στα 3.271 δις ευρώ. Από το 2008 και έπειτα τα επίπεδα εισαγωγών και εξαγωγών κυμάνθηκαν σε καλύτερα επίπεδα και ήδη μέχρι το 2009 οι εισαγωγές είχαν αγγίξει τα 7.913 δις ευρώ και οι εξαγωγές τα 2.228 δις ευρώ.

Το 2010, το σκηνικό στις εισαγωγές που πραγματοποιεί η Ελλάδα ανατρέπεται ξανά με αποτέλεσμα να μην ξεπερνούν τα 683 εκατ. ευρώ, σε αντίθεση με τις εξαγωγές που σχεδόν διπλασιάζονται στα 5.421 δις ευρώ. Τα αποτελέσματα αυτά αναδιαμορφώθηκαν και πάλι το 2011 με τις εισαγωγές αυτή τη φορά να αυξάνονται στα 7.201 δις ευρώ και τις εξαγωγές να επανέρχονται στα 2.467 δις ευρώ. Φτάνοντας το 2012, η Ελλάδα εισήγαγε στα υψηλότερα επίπεδα συγκριτικά με όλες τις παρελθοντικές περιόδους, με το ύψος των εισαγωγών να φτάνει τα 18.280 δις ευρώ. Ένας ακόμη λόγος εκτός από όσα έχουν ειπωθεί ήταν η μείωση της παραγωγικής επίδοσης, γεγονός που συνέβαλλε και στη ραγδαία μείωση των εξαγωγών που δεν ξεπέρασαν τα 402 εκατ. ευρώ. Το ύψος των εισαγωγών διατηρήθηκε στο ίδιο επίπεδο με αυτό του 2012 και για το έτος 2013 ενώ οι εξαγωγές αυξήθηκαν και μέχρι το 2015 έφτασαν στα 3.920 δις ευρώ. Οι βελτιωμένες παραγωγικές επιδόσεις του κλάδου έδωσαν ώθηση στις εξαγωγές την στιγμή που οι εισαγωγές έφτασαν και πάλι στα χαμηλότερα επίπεδα και δεν ξεπερνούσαν το 2015 τα 268 εκατ. ευρώ⁴⁹.

Ο κλάδος των χημικών προϊόντων λόγω της δυνατότητας του να παράγει διαφόρων ειδών προϊόντα και της αλληλένδετης σχέσης του με άλλους τομείς και κλάδους θα πρέπει συνεχώς να ενισχύεται και να εξελίσσεται μέσω της έρευνας και της καινοτομίας, ώστε να διατηρεί υψηλά επίπεδα ποιότητας και παραγωγής, που θα του επιφέρουν εκτός από επιπλέον κέρδη, υψηλά επίπεδα ανταγωνισμού. Με αυτή τη λογική, ο κλάδος αναμένεται να διατηρήσει τη δυναμική του παρουσία και συμμετοχή στην εξέλιξη και ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, με θετικές επιπτώσεις στο Εμπορικό Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών όπως συμβαίνει από το 2013 και μετά.

Διάγραμμα 10.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 10.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο των χημικών προϊόντων παρουσιάζεται ελλειμματικό σε όλα τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2012 οπου η διαφορά άγγιξε τα 17.877 δις ευρώ ενώ το ανώτατο σημείο είναι το έτος 2010 με 4.737 δις ευρώ.

48

⁴⁸ http://www.sev.org.gr/uploads/Pdf/46739/elliniki_viomixania_2007.pdf

49

⁴⁹ <http://www.inr.gr/?p=a2120>

4.8 Είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες

Ο κλάδος είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες περιλαμβάνει κάθε είδους συναλλαγές και προϊόντα που δεν έχουν κατηγοριοποιηθεί και συνεπώς δεν απαρτίζουν κάποιο άλλο κλάδο. Πρόκειται για έναν γενικότερο κλάδο που αφορά είδη και συναλλαγές λιγότερο ανεπτυγμένες που δεν μπορούν να αποτελέσουν κλάδο από μόνες τους.

Στο παρακάτω διάγραμμα, παρουσιάζονται τα ύψη των εισαγωγών και εξαγωγών που πραγματοποίησε η Ελλάδα από το 2000 μέχρι το 2015 σε είδη και συναλλαγές που περιλαμβάνονται στον εν λόγω κλάδο. Ως πρώτη εικόνα διαπιστώνεται η σχεδόν αδράνεια του κλάδου έως το 2003 με ραγδαία αύξηση των εξαγωγών από το 2004 και μετά.

ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	160.661.159 €	265.438.476 €	104.777.317 €	+
2001	164.404.437 €	239.773.338 €	75.368.901 €	+
2002	506.144.949 €	199.153.412 €	306.991.537 €	-
2003	588.027.892 €	265.153.449 €	322.874.443 €	-
2004	5.533.634.494 €	2.220.421.056 €	3.313.213.438 €	-
2005	12.979.669.653 €	1.397.916.455 €	11.581.753.198 €	-
2006	7.653.086.873 €	2.183.413.491 €	5.469.673.382 €	-
2007	1.401.202.519 €	2.110.808.581 €	709.606.062 €	+
2008	13.849.018.856 €	2.509.558.473 €	11.339.460.383 €	-
2009	306.853.769 €	342.115.295 €	35.261.526 €	+
2010	12.635.383.070 €	530.962.841 €	12.104.420.229 €	-
2011	158.795.023 €	678.349.106 €	519.554.083 €	+
2012	4.179.351.990 €	2.322.254.942 €	1.857.097.048 €	-
2013	5.157.461.695 €	1.142.626.951 €	4.014.834.744 €	-
2014	5.153.217.636 €	576.902.820 €	4.576.314.816 €	-
2015	8.750.896.201 €	721.405.986 €	8.029.490.215 €	-

Πίνακας 8 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 11: Στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών κλάδου

«Είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ⁵⁰

Όπως προκύπτει από το διάγραμμα, από το 2000 μέχρι το 2003 οι εισαγωγές του κλάδου δεν ξεπερνούσαν τα 588 εκατ. ευρώ και οι εισαγωγές τα 265 εκατ. ευρώ. Τα έτη που ακολούθησαν σημειώθηκε σημαντική αύξηση τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές. Πιο συγκεκριμένα, το 2004 οι εισαγωγές έφτασαν τα 5.533 δις ευρώ και οι εξαγωγές τα 2.220 δις ευρώ. Αντίστοιχα το 2005 οι εισαγωγές ξεπέρασαν τα 12 δις ευρώ ενώ οι εξαγωγές παρουσιάζονται με μικρή μείωση στο 1.397 δις ευρώ που αποκαταστάθηκε το 2006 φτάνοντας πάλι στα 2.183 δις ευρώ. Το 2007 επήλθε νέα μείωση στις εισαγωγές που δεν ξεπέρασαν το 1.401 δις ευρώ ενώ το ύψος των εξαγωγών παρέμεινε στα 2.110 δις ευρώ. Στη συνέχεια το 2008, το ύψος των εισαγωγών εκτοξεύτηκε στα 13.849 δις ευρώ, με τις εξαγωγές να παραμένουν στα 2.509 δις ευρώ.

Την τελευταία πενταετία, από το 2010 μέχρι το 2015 ο κλάδος παρουσιάζεται με λιγότερες διακυμάνσεις σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Το 2010 οι εισαγωγές ξεπέρασαν τα 12 δις ευρώ και μέχρι το 2015 έφτασαν τα 8.750 δις ευρώ, εκτός από το 2011 που ήταν μόνο 158 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα οι εξαγωγές το έτος 2015 έφτασαν τα 721 εκατ. ευρώ με εξαίρεση τα έτη 2012-2013 που ήταν 2.322 δις ευρώ και 1.142 δις ευρώ αντίστοιχα.

Σε αυτά τα πλαίσια ενώ ο κλάδος των ειδών και συναλλαγών μη ταξινομημένων κατά κατηγορία εμφανίζει ανοδική πορεία και ανάπτυξη με την πάροδο των ετών, τα τελευταία χρόνια φαίνεται με πτωτική τάση όσον αφορά τις εξαγωγές από την χώρα και ο λόγος είναι και πάλι η παραμονή της χώρας σε κατάσταση ύφεσης και το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, που δεν της επιτρέπει να αυξήσει την εμπορική της δραστηριότητα. Σε κάθε περίπτωση αυτό συνεπάγεται ελλειμματικό Εμπορικό Ισοζύγιο και επένδυση κεφαλαίων στη χώρα από το εξωτερικό. (Ι. Φεντούρη, 6/9/2016, «Ιστορικό χαμηλό 5ετίας σημείωσαν οι εξαγωγές», άρθρο στην εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος⁵¹)

Διάγραμμα 11.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 11.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο για τα είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες, παρουσιάζεται ελλειμματικό

50

⁵⁰ <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFC02/2015-M01>

51

⁵¹ <http://www.eleftherostypos.gr/oikonomia/31870-istoriko-xamilo-5etias-simeiosan-oi-eksagoges/>

σε όλα τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2010 όπου η διαφορά άγγιξε τα 12.104 δις ευρώ ενώ το ανώτατο σημείο είναι το έτος 2007 με 709 εκατ. ευρώ.

4.9 Ποτά και καπνός

Ο κλάδος ποτών και καπνού αποτελεί έναν υπό-κλάδο της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων που θεωρείται και η μεγαλύτερη στην οικονομική ζωή της χώρας. Ο βασικός λόγος είναι η ευρεία κατανάλωση των εν λόγω αγαθών από το ευρύτες κοινό και η ύπαρξη πολλών βιομηχανιών αλκοολούχων ποτών και καπνού στην Ελλάδα, γεγονός που αποδεικνύεται την πολύ υψηλή εμπορική της δραστηριότητα.

Πιο συγκεκριμένα, η διεύρυνση των σημείων πώλησης των ποτών και η εισχώρηση τους σε μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ έδωσαν ώθηση στον κλάδο και δημιούργησαν απαιτήσεις που η εγχώρια παραγωγή δεν μπορούσε να καλύψει με την υπάρχουσα δυναμικότητα, γεγονός που οδήγησε στην αύξηση τόσο των εισαγωγών και στην ενίσχυση της δυναμικότητας του κλάδου. Από την άλλη πλευρά, τα προϊόντα καπνού είναι από τα σημαντικότερα εξαγωγίμα προϊόντα της ελληνικής αγοράς λόγω της φήμης και της ποιότητας τους που ενισχύουν την οικονομία της χώρας και κατ' επέκταση το Εμπορικό Ισοζύγιο. Στην Ελλάδα, καλλιεργούνται μεγάλες ποσότητες προϊόντων καπνού κυρίως στη περιοχή της βόρειας Ελλάδας όπου και απασχολείται μεγάλος αριθμός ατόμων. (ΕΒΕΑ, μελέτη «Ο κλάδος “Τροφίμων, ποτών και καπνού”, εξετάζοντας την αγορά των λιανικών πωλήσεων», Αθήνα 2009⁵²)

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η πορεία του κλάδου των ποτών και του καπνού σε ότι αφορά τις εισαγωγές και εξαγωγές που πραγματοποιεί η χώρα. Η ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου κλάδου σε σχέση με άλλους που δραστηριοποιούνται στην ελληνική οικονομία είναι ότι παρόλο που η χώρα βρίσκεται σε κατάσταση μακροχρόνιας οικονομικής ύφεσης ο κλάδος ποτών και καπνού παρουσιάζει ανοδική τάση, παρόλο που το ύψος των εισαγωγών έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια.

**ΠΟΤΑ ΚΑΙ
ΚΑΠΝΟΣ**

ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	599.025.157 €	1.893.754.781 €	1.294.729.624 €	+
2001	631.618.279 €	601.517.514 €	30.100.765 €	-
2002	665.254.921 €	531.679.779 €	133.575.142 €	-
2003	677.320.205 €	603.069.357 €	74.250.848 €	-
2004	1.129.424.175 €	519.569.343 €	609.854.832 €	-
2005	1.162.500.409 €	2.959.047.509 €	1.796.547.100 €	+
2006	172.417.387 €	3.478.896.251 €	3.306.478.864 €	+
2007	5.247.152.043 €	2.779.541.114 €	2.467.610.929 €	-
2008	306.515.216 €	561.484.998 €	254.969.782 €	+
2009	851.392.944 €	614.694.635 €	236.698.309 €	-
2010	7.518.272.292 €	329.250.492 €	7.189.021.800 €	-
2011	576.899.833 €	593.758.941 €	16.859.108 €	+
2012	6.570.971.688 €	2.473.809.745 €	4.097.161.943 €	-
2013	6.557.789.532 €	2.595.120.931 €	3.962.668.601 €	-
2014	6.658.348.430 €	2.689.148.721 €	3.969.199.709 €	-
2015	5.086.976.740 €	2.627.019.427 €	2.459.957.313 €	-

Πίνακας 9 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 12: Στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών κλάδου

«Ποτά και καπνός», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ⁵³

Αναλυτικότερα, ο κλάδος των ποτών και του καπνού το 2000 εμφάνιζε εισαγωγές ύψους 599 εκατ. ευρώ και εξαγωγές ύψους 1.893 δις ευρώ. Έκτοτε, τόσο η αξία των εισαγωγών όσο και αυτή των εξαγωγών δεν ξεπερνούσε τα 677 εκατ. ευρώ, εκτός από το 2004 όπου οι εισαγωγές ανήλθαν στα 1.129 δις ευρώ. Το 2005, ενώ οι εισαγωγές παρέμειναν στα ίδια περίπου επίπεδα, οι εξαγωγές παρουσίασαν σημαντική αύξηση φτάνοντας τα 2.959 δις ευρώ. Το έτος 2006, οι εισαγωγές παρουσίασαν ραγδαία μείωση στα 172 εκατ. ευρώ ενώ οι εξαγωγές συνέχισαν την ανοδική τους πορεία φτάνοντας στα 3.478 δις ευρώ. Ένα χρόνο μετά, το 2007, οι εισαγωγές ανήλθαν στα 5.247 δις ευρώ και οι εξαγωγές στα 2.779 δις ευρώ. Την χρονιά εκείνη τα προϊόντα καπνού κατείχαν την τέταρτη θέση στην κατηγορία των εξαγωγίμων προϊόντων, στοιχείο που επιδεικνύει τη

δυναμικότητα του. (ΣΕΒΕ, 16/9/2008, άρθρο «Οι Παγκόσμιες Επιδόσεις του Ελληνικού Αγροτικού Τομέα»⁵⁴).

Με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, τα έτη 2008-2009 οι δραστηριότητες του κλάδου μειώθηκαν με αποτέλεσμα ούτε οι εισαγωγές ούτε οι εξαγωγές να ξεπερνούν το 1 δις ευρώ, καθώς το ελληνικό κοινό μείωσε αισθητά το ύψος της κατανάλωσης ποτών και καπνού. Οι οικονομικές δυσχέρειες που δημιούργησε η κρίση στην Ελλάδα και την αγορά της είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση της ζήτησης των ποτών και των προϊόντων καπνού, συνεπώς και της παραγωγής τους. Αυτός είναι ο λόγος που το 2010 οι εισαγωγές των προϊόντων αυτών ξεπέρασαν τα 7.500 δις ευρώ ενώ οι εξαγωγές περιορίστηκαν στα 329 εκατ. ευρώ. Το 2011 ήταν η τελευταία χρονιά που ο κλάδος παρουσίασε επίπεδα σαν και αυτά της πενταετίας από το 2000 μέχρι το 2004, δηλαδή τόσο χαμηλά που ούτε οι εισαγωγές ούτε οι εξαγωγές ξεπερνούσαν το 1 δις ευρώ. (Β. Κώτσης, 20/1/2013, «Βουλιάζει ο κλάδος του καπνού», άρθρο στην εφημερίδα το Βήμα⁵⁵)

Από το 2012 μέχρι και σήμερα ο κλάδος παρουσιάζει υψηλά επίπεδα εισαγωγών και εξαγωγών δηλαδή, κατά μέσο όρο 6 δις ευρώ και οι εισαγωγές αντίστοιχα 2.600 δις ευρώ οι εξαγωγές, αλλάζοντας ριζικά το σκηνικό στην εμπορική δραστηριότητα του κλάδου. Παρόλο που το Εμπορικό Ισοζύγιο ποτών και καπνού εξακολουθεί να είναι αρνητικό και να απαιτεί ξένη χρηματοδότηση για την κάλυψη των βιοτικών αναγκών των Ελλήνων, ωστόσο από το 2012 και μετά αυξάνει σημαντικά τη δυναμική του, αποδεικνύοντας ότι εάν υπάρχει κατάλληλη οργάνωση από την εγχώρια αγορά, υπάρχουν προοπτικές ανάκαμψης και βελτίωσης των εξαγωγών, προσελκύοντας νέες αγορές για τα ελληνικά προϊόντα καπνού και ποτών.

Από τα παραπάνω δεδομένα προκύπτει το συμπέρασμα ότι πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, που εκτός της σημαντικής συνεισφοράς στις εξαγωγές της χώρας απασχολεί και τεράστιο αριθμό εργαζομένων, γεγονός που συμβάλλει σημαντικά στα δημόσια έσοδα και στην οικονομική ανάπτυξη.

Αξίζει να σημειωθεί, πως ο συγκεκριμένος κλάδος πλήττεται εκτός από τα επίπεδα ζήτησης και κατανάλωσης και από τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης που επιβάλλονται από τη δημοσιονομική πολιτική και συντελούν δυστυχώς στη διεξαγωγή και αύξηση του λαθρεμπορίου, μιας ενέργειας καθόλου ευνοϊκής για την ελληνική οικονομία. («ΣΒΑΠ: Πλήγμα για καπνοβιομηχανία και δημόσια έσοδα ενδεχόμενη νέα αύξηση φόρων», άρθρο στον ενημερωτικό κόμβο iefimerida.gr⁵⁶).

54

⁵⁴ <http://www.seve.gr/thesis/%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1-%CE%B1%CE%B3%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CE%B5%CE%BB/>

55

⁵⁵ <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=493871>

56

⁵⁶ <http://www.iefimerida.gr/news/261679/svap-pligma-gia-kapnoviomihania-kai-dimosia-esoda-endehomeni-nea-ayxisi-foron>

Διάγραμμα 12.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 12.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο των ποτών και καπνού παρουσιάζεται ελλειμματικό σε όλα τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2010 όπου η διαφορά άγγιξε τα 7.189 δις ευρώ ενώ το ανώτατο σημείο είναι το έτος 2006 με 3.306 δις ευρώ.

4.10 Τρόφιμα και ζώα ζώα

Ο κλάδος τροφίμων αποτελεί το σημαντικότερο κλάδο της ελληνικής οικονομίας. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται και αποτελούν τον συγκεκριμένο κλάδο πραγματοποιούν τους μεγαλύτερους κύκλους εργασιών στη χώρα και απασχολούν το μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων, συνεπώς είναι από τους κλάδους που συμβάλλουν περισσότερο στην οικονομική εξέλιξη και πορεία της Ελλάδας και κατ' επέκταση στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών⁵⁷.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, εμφανίζονται τα ύψη των εισαγωγών και εξαγωγών που πραγματοποίησε η Ελλάδα σε τρόφιμα και ζώα ζώα από το έτος 2000 μέχρι και το 2015. Όπως είναι εμφανές, επί σειρά ετών ο κλάδος παρουσίαζε υψηλά επίπεδα εισαγωγών και εξαγωγών με ελάχιστες εξαιρέσεις. Με εξαίρεση τα έτη 2005 – 2006 και 2013-2014 που κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα εμπορικής δραστηριότητας, τα υπόλοιπα χρόνια το Εμπορικό Ισοζύγιο παραμένει μονίμως και κατά κόρον ελλειμματικό, με εξαίρεση τα 2006 και 2012 που ήταν θετικό.

ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΖΩΑΝΤΑ ΖΩΑ				
ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	3.280.091.208 €	1.893.754.781 €	1.386.336.427 €	-
2001	3.463.512.408 €	2.249.956.512 €	1.213.555.896 €	-
2002	3.808.964.810 €	2.128.062.300 €	1.680.902.510 €	-
2003	3.877.388.839 €	1.949.479.693 €	1.927.909.146 €	-
2004	6.012.127.092 €	2.826.288.290 €	3.185.838.802 €	-
2005	133.130.945 €	467.713.687 €	334.582.742 €	+
2006	732.752.036 €	2.317.055.452 €	1.584.303.416 €	+

2007	8.691.995.140 €	413.679.916 €	8.278.315.224 €	-
2008	1.726.139.388 €	622.029.685 €	1.104.109.703 €	-
2009	5.108.891.534 €	2.991.654.995 €	2.117.236.539 €	-
2010	698.674.271 €	568.701.792 €	129.972.479 €	-
2011	5.367.962.487 €	3.474.290.719 €	1.893.671.768 €	-
2012	291.017.807 €	3.610.620.714 €	3.319.602.907 €	+
2013	499.637.785 €	581.340.975 €	81.703.190 €	+
2014	1.200.033.239 €	1.032.038.515 €	167.994.724 €	-
2015	6.789.567.468 €	669.037.444 €	6.120.530.024 €	-

Πίνακας 10 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 13: Στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών κλάδου

«Τρόφιμα και ζώντα ζώα», πηγή: ΕΛΣΤΑΤ⁵⁸

Πιο αναλυτικά, την πενταετία 2000-2004 οι εισαγωγές που πραγματοποιούσε ο κλάδος των τροφίμων ξεπερνούσαν τα 3 δις ευρώ, με αποκορύφωμα το έτος 2004 που έφτασε τα 6.012 δις ευρώ. Ενώ οι εξαγωγές το έτος 2004 παρουσιάζονται στα 2.826 δις ευρώ. Το 2005, η μείωση της παραγωγής και των επενδύσεων⁵⁹ στο συγκεκριμένο κλάδο ήταν ο λόγος για την ραγδαία μείωση των εισαγωγών και εξαγωγών που πλέον δεν ξεπερνούσαν τα 133 εκατ. και 467 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Το έτος 2006, συνέβη ακριβώς το αντίθετο: η παραγωγή και οι επενδύσεις του κλάδου αυξήθηκαν με αποτέλεσμα να παρουσιάζει καλύτερα επίπεδα εισαγωγών και εξαγωγών σε σχέση με το 2005, δηλαδή οι εισαγωγές αυξήθηκαν στα 732 εκατ. ευρώ και οι εξαγωγές στα 2.317 δις ευρώ.

Τα έτη που ακολούθησαν και η εμφάνιση της οικονομικής κρίσης δημιούργησε ένα δυσμενές οικονομικό περιβάλλον. Τη χρονική περίοδο 2007-2008 τον κλάδο επηρέασαν τρεις παράγοντες: η αύξηση των τιμών λόγω πληθωριστικής τάσης, η μείωση των επενδύσεων λόγω οικονομικής ύφεσης και η μείωση της παραγωγής που οδήγησαν στην αύξηση των εισαγωγών σε επίπεδο 8.691 δις ευρώ και εξαγωγών στα 413 εκατ. ευρώ. Αντίθετα το 2009, οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν στον κλάδο ήταν για την αντικατάσταση του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και την τεχνολογική εξέλιξη στο χώρο των τροφίμων, που συντέλεσαν με τη σειρά τους στη βελτίωση των

58

[®] <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFC02/2015-M01>

59

[®] www.euro2day.gr/dm.../240407iobe_analisi_giatrofima.doc

αποτελεσμάτων του κλάδου, συνεπώς οι εισαγωγές παρουσιάζονταν στα 5.108 δις ευρώ και οι εξαγωγές σχεδόν στα 3 δις ευρώ. (Σ. Χατζηχρήστου, Α. Τσακανίκας, μελέτη «Ελληνική βιομηχανία τροφίμων και ποτών, ετήσια έκθεση 2008», Φεβρουάριος 2009, IOBE⁶⁰)

Το 2010 ο κλάδος δέχτηκε το μεγαλύτερο πλήγμα από την υφεσιακή πορεία της χώρας που είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο να μειώσει αισθητά τις εισαγωγές και εξαγωγές αλλά και να επηρεάσει αρνητικά τα οικονομικά μεγέθη αυτής, με άμεσο αποτέλεσμα μια συρρίκνωση της οικονομίας. Την επόμενη διετία 2011 και 2012 ο κλάδος αναζωπυρώθηκε και πραγματοποίησε το μεγαλύτερο ύψος εξαγωγών οι οποίες ξεπερνούσαν τα 3.400 δις ευρώ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το Εμπορικό Ισοζύγιο να είναι πλεονασματικό το 2012 και η ελληνική οικονομία να προχωρά σε επενδύσεις στο εξωτερικό μέσω των εξαγωγών της, γεγονός που έχει παρατηρηθεί σε πολλούς κλάδους όπως έχει ήδη διαπιστωθεί για την εν λόγω χρονιά.

Η διακύμανση στα αποτελέσματα φαίνεται ξανά τα έτη 2013 και 2014, με τον όγκο παραγωγής και τις δραστηριότητες του κλάδου γενικότερα να συρρικνωθούν, με αποτέλεσμα τόσο οι εισαγωγές όσο και οι εξαγωγές να κυμαίνονται περίπου στα 500 εκατ. ευρώ το 2013, ενώ το 2014 αυξήθηκαν στο 1 δις ευρώ. Φτάνοντας στο 2015, ο κλάδος έρχεται αντιμέτωπος και πάλι με την μείωση παραγωγής, την αύξηση των τιμών που προήλθε από την αύξηση του ΦΠΑ καθώς και την αύξηση των τιμών των πρώτων υλών που περιόρισαν το ύψος των εξαγωγών του στα 669 εκατ. ευρώ και αναγκαστικά αύξησαν το ύψος των εισαγωγών στα 6.789 δις ευρώ. (Επιμελητήριο Ηλείας, 17/4/2013, «Έκθεση IOBE 2013 για την ελληνική και ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων»⁶¹)

Η δυναμικότητα και η ανθεκτικότητα του κλάδου τροφίμων και ζώντων ζώων εν καιρώ κρίσης αποδεικνύει τη σημαντικότητα του, τις δυνατότητες του για περαιτέρω ανάπτυξη και τη σημαντική συμβολή του στην εγχώρια οικονομία. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι είναι ένας από τους κλάδους που μέχρι και σήμερα εξακολουθούν να γίνονται επενδύσεις τόσο από εγχώρια όσο και από ξένα κεφάλαια και αυτός είναι ένας από του βασικούς λόγους που το Εμπορικό Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών εμφανίζει αυτή τη διακύμανση στην εξεταζόμενη περίοδο 2000 με 2015.

Διάγραμμα 13.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 13.1 το εμπορικό ισοζύγιο που αφορά τον κλάδο για τα τρόφιμα και ζώα ζώντα παρουσιάζεται ελλειμματικό σε όλα τα έτη 2000-2015, με κατώτατο σημείο το έτος 2007 όπου η διαφορά άγγιξε τα 8.278 δις ευρώ ενώ το ανώτατο σημείο είναι το έτος 2012 με 3.319 δις. Ευρώ.

60

⁶⁰ http://www.e-kyklades.gr/images/food08_F21756.pdf

61

⁶¹ <http://www.heliachamber.gr/ilia/articles/article.jsp?context=103&articleid=6763>

4.11 Το Εμπορικό Ισοζύγιο 2000-2015

Για να δοθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα για το Εμπορικό Ισοζύγιο για την περίοδο που εξετάζεται ,δηλαδή από το έτος 2000-2015, δίνονται αθροιστικά τα σύνολα όλων των αγαθών, τα οποία εισάγονται και εξετάζονται κατά την περίοδο αναφοράς. Σε αυτό το σημείο γίνεται ένας συνολικός υπολογισμός αθροίζοντας όλες τις κατηγορίες ξεχωριστά ώστε να υπάρξει μια γενικότερη εικόνα για το πως διαμορφώνεται το Εμπορικό Ισοζύγιο σε χρηματικά σύνολα.

ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΕΤΟΣ: 2000- 2015				
ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	
2000	36.249.948.672 €	17.927.033.715 €	18.322.914.957 €	-
2001	36.859.318.799 €	17.048.938.500 €	19.810.380.299 €	-
2002	38.465.703.433 €	16.492.532.869 €	21.973.170.564 €	-
2003	42.475.485.687 €	17.133.136.390 €	25.342.349.297 €	-
2004	45.148.350.478 €	15.294.165.710 €	29.854.184.768 €	-
2005	46.437.080.363 €	21.401.881.894 €	25.035.198.469 €	-
2006	53.574.217.768 €	16.231.880.184 €	37.342.337.584 €	-
2007	61.857.672.705 €	35.496.239.893 €	26.361.432.812 €	-
2008	65.528.951.194 €	19.499.983.746 €	46.028.967.448 €	-
2009	53.138.160.480 €	24.582.283.120 €	28.555.877.360 €	-
2010	52.147.666.990 €	26.402.042.420 €	25.745.624.570 €	-
2011	48.892.319.053 €	28.654.863.906 €	20.237.455.147 €	-
2012	49.537.594.290 €	25.764.202.687 €	23.773.391.603 €	-
2013	46.996.611.970 €	33.320.089.106 €	13.676.522.864 €	-
2014	48.326.528.125 €	31.437.800.318 €	16.888.727.807 €	-
2015	43.585.479.264 €	29.860.228.002 €	13.725.251.262 €	-

Πίνακας 11 : πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 14: Στοιχεία εισαγωγών-εξαγωγών κλάδων.

Αναλυτικότερα, από το 2000 έως το 2002 οι συνολικές εισαγωγές της Ελλάδας έφτασαν το ποσό των 38.465 δις ευρώ ενώ το ίδιο διάστημα οι εξαγωγές έφταναν στα 17.927 δις ευρώ. Για την επόμενη τριετία το σύνολο των εισαγωγών αυξήθηκε. Στη συνέχεια το έτος 2008 όπως φαίνεται από το διάγραμμα 14 έφτασε στο υψηλότερο επίπεδο στο ποσό των 65.528 δις ευρώ αντίστοιχα οι εξαγωγές στο ίδιο διάστημα ήταν 19.499 δις ευρώ.

Συνοψίζοντας, από τα έτη 2009 έως 2015 οι εισαγωγές μειώθηκαν σταδιακά ενώ οι εξαγωγές είχαν μικρή ανοδική πορεία ανά έτος. Το έτος του 2015 οι εισαγωγές κυμαίνονταν στα 43.585 δις ευρώ και οι εξαγωγές στα 29.860 δις ευρώ.

Διάγραμμα 14.1: Αποτελέσματα εμπορικού ισοζυγίου 2000-2015 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Σύμφωνα με το διάγραμμα 14.1 το εμπορικό ισοζύγιο για τα έτη 2000-2015 που αφορά το σύνολο των κλάδων, μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ευρωζώνη, παρουσιάζεται ελλειμματικό σε όλα τα έτη, με κατώτατο όριο το έτος 2008 με ποσό 46.028 δις ευρώ.

Συμπεράσματα

Στα πλαίσια της μακροοικονομικής θεώρησης και αξιολόγησης μιας εγχώριας οικονομίας χρησιμοποιούνται βασικοί δείκτες που περιγράφουν και αναλύουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών σε σύνδεση με την δυναμική και ανάπτυξη της ίδιας της οικονομίας, καθώς αυτά είναι δυο αλληλένδετα μεγέθη. Αυτό που επισημαίνεται από μακροοικονομική σκοπιά είναι η δυνατότητα μιας χώρας να μπορεί να διαχειρίζεται το σύνολο των συναλλαγών της από πλευράς παραγωγής και εμπορίας ώστε πρωτογενώς να είναι αυτάρκης, δηλαδή να μπορεί να ικανοποιεί τις βιοτικές και καταναλωτικές ανάγκες του λαού.

Σε αυτά τα πλαίσια ένας πολύ βασικός δείκτης αξιολόγησης μιας οικονομίας είναι το Εμπορικό Ισοζύγιο, που περιλαμβάνει το σύνολο των εισαγωγών και εξαγωγών προϊόντων που πραγματοποιεί μια χώρα σε επίπεδο ενός έτους. Πρόκειται για έναν πίνακα που δείχνει το συνολικό εισόδημα που εισάγεται σε μια χώρα από την πώληση αγαθών σε άλλες χώρες μειωμένο κατά το εισόδημα που προσφέρεται από τις πληρωμές σε ξένους για την εισαγωγή των προϊόντων τους.

Όπως γίνεται αντιληπτό, σε μια ανεπτυγμένη και ισχυρή οικονομία, το Εμπορικό Ισοζύγιο έχει θετικό πρόσημο και είναι πλεονασματικό, γεγονός που συνεπάγεται ότι η εγχώρια οικονομία είναι δυνατή, παράγει επαρκή αγαθά σε όλους τους οικονομικούς της κλάδους για την κάλυψη των εγχωρίων καταναλωτικών αναγκών και την υπερβάλλουσα ποσότητα την εξάγει σε άλλες χώρες, επενδύοντας κατά αυτό τον τρόπο στο εσωτερικό τους. Από την άλλη πλευρά, αρνητικό πρόσημο στη διαφορά εισαγωγών και εξαγωγών αγαθών συνεπάγεται ελλειμματικό Εμπορικό Ισοζύγιο, με την εγχώρια οικονομία να υποστηρίζεται από ξένα κεφάλαια δηλαδή να καταφεύγει σε εξωτερικό δανεισμό για να καλύψει τις εσωτερικές βιοτικές ανάγκες.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, γίνεται κατανοητή η σημασία και ο ρόλος του Εμπορικού Ισοζυγίου ειδικά για κάποιες μικρότερες οικονομίες όπως η Ελλάδα, που πρόκειται για μια χώρα, που παράγει περισσότερο υπηρεσίες όπως αυτές του τουρισμού και της ναυτιλίας και δεν διαθέτει βιομηχανικό χαρακτήρα. Αυτό σημαίνει ότι η δυσκολία ισορροπίας του Εμπορικού Ισοζυγίου είναι πιο δύσκολη, καθώς οι Έλληνες πολίτες έχουν ανάγκη και άλλα προϊόντα που η ίδια η χώρα δεν παράγει.

Σε αυτό το πνεύμα, την περίοδο ανάλυσης 2000 έως 2015, η χώρα εμφανίζει κάποια σημαντικά γεγονότα με εξαιρετική επίπτωση στην ιστορία της, όπως η ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 2004 που απαιτούσε την ολοκλήρωση έργων και υποδομών και την εξέλιξη μιας οικονομικής ύφεσης που ξεκίνησε το 2009 και συνεχίζει με την εφαρμογή των μέτρων των capital controls το 2015. Από μακροοικονομικής σκοπιάς τα δύο γεγονότα συντέλεσαν κατά κόρον σε μια ανομοιογένεια και διακύμανση της πορείας του Εμπορικού Ισοζυγίου, με τους κλάδους που αφορούν περισσότερο βιομηχανικά είδη να είναι κυρίως ελλειμματικοί.

Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο γενικό συμπέρασμα από την αξιολόγηση του Εμπορικού Ισοζυγίου για τη χρονική περίοδο 2000 με 2015 είναι ένα γενικά χαμηλό επίπεδο συναλλαγών στους περισσότερους κλάδους. Το πρώτο διάστημα, δηλαδή το 2000 έως το 2003 κλάδοι όπως οι πρώτες ύλες, τα έλαια και λίπη, ποτά και καπνός παρουσιάζουν πολύ χαμηλό επίπεδο, σχεδόν μηδενικό σε επίπεδο κράτους, εισαγωγών και εξαγωγών, γεγονός που δείχνει τους αργούς ρυθμούς ανάπτυξης των εν λόγω κλάδων και την ανάγκη για λήψη μέτρων που θα τους τονώσουν και θα αυξήσουν την εμπορική τους δραστηριότητα. Το ίδιο χρονικό διάστημα, άλλοι κλάδοι όπως τα μηχανήματα και το υλικό μεταφορών, τρόφιμα και ζώα ζώντα ζώα, που είναι βασικοί πυλώνες τις ελληνικής οικονομίας από πλευράς δραστηριότητας και δυναμικής, εμφανίζουν μεγάλη κινητικότητα κυρίως ως προς τις εισαγωγές των αγαθών αυτών, επισημαίνοντας ξανά την ύπαρξη ενός ελλειμματικού Εμπορικού Ισοζυγίου.

Το 2004, τομείς όπως οι πρώτες ύλες εκτός από τα καύσιμα, ορυκτά, έλαια και λίπη εμφανίζουν έναν όγκο συναλλαγών σε δισεκατομμύρια ευρώ, πολύ υψηλό και μονίμως ελλειμματικό, ενώ οι κλάδοι που συνδέονται περισσότερο με τη βιομηχανία και βιοτεχνία, όπως οι κλάδοι των χημικών, μηχανημάτων και ειδών ταξινομημένων ως προς την πρώτη ύλη να παρουσιάζουν πολύ χαμηλή κινητικότητα που συνεχίστηκε και το 2005. Στα θετικά της εν λόγω περιόδου και με εξαίρεση τον κλάδο των ελαίων και λιπών, το Εμπορικό Ισοζύγιο είχε αρνητικό πρόσημο μεν, αλλά κατά βάση ήταν σχεδόν ισοσκελισμένο, αποδεικνύοντας ότι το εισόδημα που εξάγεται για αγορά αγαθών να ξεπερνάει ελαφρώς το εισόδημα που εισάγεται από τις ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα.

Την περίοδο 2006 με 2008, παρουσιάζεται έντονη ανομοιογένεια και μεταβλητότητα για διάφορους λόγους. Κλάδοι που δεν σχετίζονταν τόσο με τους Ολυμπιακούς Αγώνες και ήταν κυρίως οι βιομηχανικοί, επέδειξαν ένα υψηλότερο επίπεδο συναλλαγών και μεγαλύτερη εμπορική δραστηριότητα, όπως τα διάφορα βιομηχανικά είδη, τα μηχανήματα και υλικό μεταφορών, τα βιομηχανικά είδη ταξινομημένα ως προς την πρώτη ύλη, τα ορυκτά καύσιμα και λιπαντικά κ.ά., ενώ παρουσιάστηκαν και αρκετές περιπτώσεις όπου διάφοροι κλάδοι είχαν πλεονασματικό Εμπορικό Ισοζύγιο, όπως για παράδειγμα τα τρόφιμα και ζώα ζώντα ζώα και τα ποτά και ο καπνός το 2006, οι πρώτες ύλες εκτός από τα καύσιμα και τα χημικά προϊόντα το 2007.

Τα πράγματα όμως αλλάζουν από το 2008, όπου η παγκόσμια τραπεζική κρίση πλήττει πολύ σύντομα και σε μεγάλο βαθμό την ελληνική οικονομία, με αποτέλεσμα κυρίως από το 2010 έως το 2014 να υπάρχει έντονη οικονομική ύφεση με αποκορύφωμα το 2015 και την επιβολή των capital controls. Πιο συγκεκριμένα, οι εισαγωγές στα βιομηχανικά είδη το 2014 ξεπέρασαν τα 15 δις ευρώ, στα χημικά προϊόντα τα 16 δις τα έτη 2014 και 2015, στον κλάδο ποτών και καπνού τα 5 δις ευρώ για όλη την περίοδο 2011-2015. Όπως γίνεται κατανοητό, το Εμπορικό Ισοζύγιο, ήταν ελλειμματικό και σε αυτό το χρονικό διάστημα.

Από την άλλη πλευρά, την ίδια χρονική περίοδο εμφανίζεται το εξής παράδοξο: λόγω της οικονομικής ύφεσης πολλά ελληνικά γίνονται ελκυστικά προς το εξωτερικό, ενώ οι εγχώριοι επιχειρηματίες αναζητούν λύσεις για να αυξήσουν τις πωλήσεις τους σε ξένες αγορές. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθούν οι εξαγωγές σε πολλούς κλάδους και να καταλήξει σε πλεονασματικό το Εμπορικό Ισοζύγιο, όπως για παράδειγμα η περίπτωση του κλάδου των μηχανημάτων που είναι μονίμως θετικό από το 2013 και έπειτα, των χημικών προϊόντων από το 2014 και μετά, με το σύνολο όμως της εμπορικής τους δραστηριότητας να περιορίζεται σημαντικά συγκριτικά με τα παλαιότερα έτη. Ο τομέας των πρώτων υλών μη βρώσιμων εκτός από καύσιμα ακολουθεί την

πορεία των χημικών προϊόντων, ενώ τα ορυκτά και λιπαντικά εμφανίζουν μια έντονη δραστηριότητα το 2014 με το σύνολο των εξαγωγών να ξεπερνά τα 10 δις ευρώ συγκριτικά με τις εισαγωγές που περιορίστηκαν σε 8 δις ευρώ. Ακόμα και ο κλάδος των ελαίων και λιπών ζωικής και φυτικής παραγωγής εμφανίζει θετικό Εμπορικό Ισοζύγιο το 2015, παρόλο που η κινητικότητα του σε επίπεδο εξαγωγών αγγίζει σχεδόν τα 2 δις ευρώ.

Αυτό λοιπόν που συμπεραίνεται είναι ότι σε επίπεδο διεθνών συναλλαγών και ανταλλαγής αγαθών, οι παράγοντες που καθορίζουν το Εμπορικό Ισοζύγιο είναι τα χαρακτηριστικά της ίδιας της οικονομίας, η δημοσιονομική πολιτική και οι κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες που την περιβάλλουν. Συνεπώς, η ελληνική οικονομία θα πρέπει να επενδύσει σε τομείς που υπερέχει λόγω γεωγραφικής περιοχής και αγροτικού χαρακτήρα όπως στους κλάδους τροφίμων, ποτών και καπνού, και να ενισχύσει ακόμα περισσότερο τους κλάδους των υπηρεσιών όπως του τουρισμού και της ναυτιλίας, προκειμένου το πλεόνασμα που θα προκύπτει από τις συναλλαγές σε αυτούς να καλύπτει το έλλειμμα στο Εμπορικό Ισοζύγιο των υπολοίπων, που λόγω κυρίως της βιομηχανικής φύσης τους, το σύνολο των εισαγωγών θα είναι κατά κόρον μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των εξαγωγών. Συνεπώς, σε εθνικό και συλλογικό επίπεδο, το Εμπορικό Ισοζύγιο θα ενισχυθεί και θα βελτιωθεί τόσο σε πρόσημο όσο και στο γενικό επίπεδο συναλλαγών που πραγματοποιούνται.

Επίλογος

Στην παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια να παρουσιαστεί και να κατανοηθεί όλο το θεωρητικό υπόβαθρο που αφορά το Εμπορικό Ισοζύγιο εισαγωγών και εξαγωγών μιας χώρας, ως το βασικό μέγεθος που δείχνει τη δυναμικότητα της οικονομίας της ως προς την ικανότητα της ίδιας της χώρας να ικανοποιεί τις καταναλωτικές ανάγκες σε αγαθά των πολιτών της. Το εν λόγω ισοζύγιο είναι εξαιρετικά σημαντικό γιατί σε περίπτωση συνεχούς ελλείμματος, οι πληρωμές για εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών υπερβαίνουν τα έσοδα από τις εξαγωγές, γεγονός που συνεπάγεται ότι ξένα κεφάλαια επενδύουν και δανείζουν μια χώρα. Σαφέστατα, διαπιστώθηκε ότι το σύνολο των οικονομικών συνθηκών επηρεάζουν σημαντικά την πορεία του Εμπορικού Ισοζυγίου, καθώς και η ανταγωνιστικότητα των εγχωρίων αγαθών στην ξένη αγορά.

Στη συνέχεια, έγινε μια λεπτομερής παρουσίαση όλων των στοιχείων και χαρακτηριστικών που συνθέτουν τους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, ώστε σε δεύτερο ορίζοντα να γίνει αναλυτική διαγραμματική και θεωρητική περιγραφή των αποτελεσμάτων αυτών σε επίπεδο Εμπορικού Ισοζυγίου και μάλιστα για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα όπως από το 2000 έως το 2015. Διαπιστώθηκε ότι το Εμπορικό Ισοζύγιο εμφανίζει αρκετές διακυμάνσεις σε όλους τους κλάδους για τα χρόνια αυτά, με τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004 και την οικονομική ύφεση από το 2009 κυρίως και μετά να αποτελούν τους βασικούς λόγους επιρροής της πορείας του ανά κλάδο.

Τέλος, εξήχθησαν συμπεράσματα σχετικά με τη συμπεριφορά του Εμπορικού Ισοζυγίου ως προς την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και τις υπάρχουσες δυνατότητες και υποδομές για περαιτέρω ανάπτυξη.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- "Διεθνής Οικονομική, θεωρία και πολιτική" Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ
- "Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες ανισοροπιών και προτάσεις πολιτικής" Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 2010
- Διατριβή "Η συμβολή του Τουρισμού στα δημοσιονομικά μεγέθη" του Χατζηιωαννίδη Γεώργιου, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Θεσσαλονίκη 2014
- Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΣΕ, «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση», ετήσια έκθεση 16/12/2005
- Βασίλης Σαραφίδης, «2006-2015: Μια δεκαετία δημοσιονομικών στρεβλώσεων», άρθρο στον ενημερωτικό κόμβο capital.gr
- Κέντρο πολιτισμού έρευνας και τεκμηρίωσης, «Το χρονικό της μεγάλης κρίσης: Η Τράπεζα της Ελλάδος 2008-2013», μελέτη από την Τράπεζα της Ελλάδος
- Χρ. Καμπόλης- Γ. Τραυλός, 30/6/2009, «Πέντε βασικές αιτίες της χρηματοπιστωτικής κρίσης», άρθρο στην εφημερίδα Η Καθημερινή
- [Π. Τσακλόγλου](#), [Γ. Οικονομίδης](#), [Γ. Παγουλάτος](#), [Χ. Τριαντόπουλος](#), [Α. Φιλιππόπουλος](#), Απρίλιος 2016, «Πως έφτασε η Ελλάδα στα μνημόνια;», άρθρο – απόσπασμα από μελέτη
- Σωτήρης Νίκας, 20/2/2016, «Εξανεμίστηκε το έλλειμμα Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών το 2015», άρθρο στην εφημερίδα Η Καθημερινή
- Direction business reports, 3/12/2014, «Οι ισχυροί κλάδοι της ελληνικής οικονομίας», άρθρο στο ενημερωτικό κόμβο www.euro2day.gr
- 8/1/2016, «Η ελληνική οικονομία το 2016: Η πορεία των βασικών κλάδων», άρθρο στο λογιστικό κόμβο www.e-forologia.gr
- ΣΕΒΕ, 12/10/2015, «Κάμψη του ρυθμού αύξησης εξαγωγών αγαθών (πλην καυσίμων) στο δεκάμηνο 2015»
- ΣΕΒΕ, 12/4/2016, «Αντίξοο περιβάλλον για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις»
- ΣΕΒΕ, 8/7/2016, «Κάμψη ελληνικών εξαγωγών το πρώτο πεντάμηνο του 2016 αλλά αύξηση παρουσιάζουν οι κλάδοι ποτών και τροφίμων»
- Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών, Δεκέμβριος 2011, «Μελέτη: Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα: Προβλήματα και προοπτικές»
- Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών, 18/11/2013, «Σε κρίση ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών»
- 12/09/2016, Άρθρο: «Καπνοβιομηχανίες: Ο κλάδος είναι εδώ, στηρίζοντας της ελληνική οικονομία»
- Μελέτη «Η εξορυκτική/μεταλλουργική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Στατιστικά δεδομένα και παρεμβάσεις της Πολιτείας για τη διετία 2011-2012», Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

- 19/2/2016, «ΤΤΕ: Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών σχεδόν ισοσκελίστηκε το 2015», άρθρο στον οικονομικό κόμβο www.capital.gr
- 12/8/2004, «Πλούσια τα κοιτάσματα πετρελαίου στη Θάσο διαπιστώνει η Καβάλα Οйл» άρθρο στον ενημερωτικό κόμβο www.in.gr
- Ν. Βεντούρης, Μ. Βασιλειάδης, Π. Βλάχου, Α. Τσακανίκας, Φεβρουάριος 2012, μελέτη: «Οι προοπτικές του τομέα μεταποίησης στην Ελλάδα», ΙΟΒΕ
- Α. Δραγκαλίδης, κλαδική μελέτη: «Παραγωγή ελαιόλαδου», Νοέμβριος 2011, Μονάδα οικονομικής ανάλυσης και αγορών Τράπεζας Πειραιώς
- ΚΑΝΤΟΡ Σύμβουλοι Επιχειρήσεων Α.Ε, μελέτη «Επισκόπηση ελληνικής βιομηχανίες 2006», Δεκέμβριος 2007
- 17/3/15, άρθρο «Οι Εξαγωγές στα χρόνια της κρίσης – Λεπτομερής «χάρτης» ανά κλάδο 2008-2014»
- ΣΕΒ, μελέτη «Η ελληνική βιομηχανία το 2006», Αθήνα 2007
- Ι. Φεντούρη, 6/9/2016, «Ιστορικό χαμηλό 5ετίας σημείωσαν οι εξαγωγές», άρθρο στην εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος
- ΕΒΕΑ, μελέτη «Ο κλάδος “Τροφίμων, ποτών και καπνού”, εξετάζοντας την αγορά των λιανικών πωλήσεων», Αθήνα 2009
- ΣΕΒΕ, 16/9/2008, άρθρο «Οι Παγκόσμιες Επιδόσεις του Ελληνικού Αγροτικού Τομέα»
- Β. Κώτσης, 20/1/2013, «Βουλιάζει ο κλάδος του καπνού», άρθρο στην εφημερίδα το Βήμα
- «ΣΒΑΠ: Πλήγμα για καπνοβιομηχανία και δημόσια έσοδα ενδεχόμενη νέα αύξηση φόρων», άρθρο στον ενημερωτικό κόμβο iefimerida.gr
- Σ. Χατζηχρήστου, Α. Τσακανίκας, μελέτη «Ελληνική βιομηχανία τροφίμων και ποτών, ετήσια έκθεση 2008», Φεβρουάριος 2009, ΙΟΒΕ
- Επιμελητήριο Ηλείας, 17/4/2013, «Έκθεση ΙΟΒΕ 2013 για την ελληνική και ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων»
- Δ. Μανιβάφα, 20/3/2015, «Τα τρόφιμα και ποτά η «βαριά» βιομηχανία της ελληνικής οικονομίας», άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή

Ιστοσελίδες

- www.imf.org
- <http://data.worldbank.org>
- Τράπεζα της Ελλάδος: <http://www.bankofgreece.gr>
- www.statistics.gr
- Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών uadphil.econ.uoa.gr/UA/files/2113622259
- <http://www.inegsee.gr>
- <http://www.energia.gr>
- <http://www.nee.gr>
- <http://www.investingreece.gov.gr>
- <http://www.analyst.gr>
- <http://www.des.unipi.gr>
- <http://www.euretirio.com/isozygio-trexouson-synallagon/>
- [http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFC02/-](http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFC02/)
- http://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&_documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_javax.faces.resource=document&_documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_in=downloadResources&_documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_documentID=140837&_documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_locale=el
- <https://el.wikipedia.org>
- Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ: <http://www.inegsee.gr>
- Εφημερίδα Η Καθημερινή: <http://www.kathimerini.gr>
- Εφημερίδα Ημερησία: <http://www.imerisia.gr>
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CE%AC%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF_%CE%95%CE%B3%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B9%CE%BF_%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%8A%CF%8C%CE%BD
- Εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος: <http://www.eleftherostypos.gr/>
- Ενημερωτικός κόμβος: <http://www.huffingtonpost.gr>
- Ενημερωτικός κόμβος: <http://www.dianeosis.org/>
- Ενημερωτικός κόμβος: www.euro2day.gr
- Ενημερωτικός κόμβος: www.elzoni.gr
- Λογιστικός κόμβος: www.e-forologia.gr
- Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών: <http://www.ase.gr>
- Ενημερωτικός κόμβος: www.ergonblog.gr

- Ενημερωτικός κόμβος: www.agrotypos.gr
- Κέντρο ανανεώσιμων πηγών και εξοικονόμησης ενέργειας: www.cres.gr
- www.ebooks.edu.gr
- www.elton.gr
- www.inr.gr
- www.doing-business.gr
- Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών: www.eea.gr
- Ενημερωτικός κόμβος: www.liberal.gr
- www.enterprisegreece.gov.gr
- Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: <http://www.ypeka.gr/>
- Οικονομικός κόμβος: www.capital.gr
- Ενημερωτικός κόμβος: www.in.gr
- Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών: <http://iobe.gr>
- Τράπεζα Πειραιώς: <http://www.piraeusbankgroup.com>
- <http://customerservice.gr/>
- Οικονομικός κόμβος: <http://www.toxrima.gr>
- Σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών: www.sev.org.gr
- Επιμελητήριο Ηλείας: <http://www.heliachamber.gr/>